

Kuser

Nicolaas Beets

bron

Nicolaas Beets, *Kuser*. Erven F. Bohn, Haarlem 1835

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/beet005kuse01_01/colofon.php

© 2014 dbnl

Aan een vriend.

Aan een vriend.

INDIEN mijn zorg de plant, die opwast in mijn gaarde,
Niet voor het oog verbergt van een nieuwsgierige aarde,
Maar ze aan de schaduw, die ze ontluiken zag, ontscheurt,
Opdat de volle dag heur blaadren moog bestralen,
En ieder, die den blik slechts laag genoeg doet dalen,
Moog zien wat verw haar bloesems kleurt.

VIII

Indien mijn Muze 't eenzaam woud van mijn gepeinzen
Verlaat, en aan 't gewoel der rustlooze aard zich waagt,
Zich in de menigt' mengt, die nooit haar heeft behaagd,
En zonder voor dier koel gelaat terug te deinzen;
Zoo zy haar sombren toon doet hooren in 't gedrang,
En, midden in 't geraas der veelverscheiden kreeten
Van wie als zy het recht van spreken zich vermeten,
Gehoor durft vordren voor haar zang;

Het is niet, dat de drift naar Eer mijn hart doet blaken,
Niet dat de zucht my kwelt om my befaamd te maken,
Niet dat de star des Roems my toeblikt in 't verschiet,
Niet dat my 't uitzicht streelt op palm of lauwerblâren, -
Want, wie zy immer meer dan dorre loovren waren,
'k Geloof in hun verkwikking niet.

IX

De Roemzucht is geen zucht der zielen aangeboren, -
Maar als wat ooit het hart een hemel had beloofd,
Als 't vuur van Jeugd en Liefde en Hoop is uitgedoofd,
Dan schijnt zy uit dier asch en einders op te gloren;
Dan is 't geen zachte gloed, die borst en hart verkwikt,
Maar onverzaadbre brand, die alles doet verschroeien,
En van een koortsig vuur de slapen dwingt te gloeien,
Waarom de Glorie kransen schikt.

Neen, blijder tooisel voegt mijn eenëntwintig jaren!
Reik, Vriendschap! my de kroon van frissche Klimöplåren,
Die 't fronsend voorhoofd, dat ge omringt, verheldren doet;
En gy, die al de smart, die ooit een Dichter griefde,
Vergoeden kunt, ontbloeï me, o zachte Roos der Liefde!
Ontbloeï me, eer *ik* verwelken moet!

X

Ja! mocht mijn sombre toon een vrouwlijk hart verrukken,
Eenvoudig, teder, zacht en zuivrer dan het mijn';
Of konde ik (wat triomf kan Dichterlijker zijn?)
Den Trots der Schoonheid voor de Macht der Kunst doen bukken!
Vermocht mijn Poëzy te heerschen op 't gemoed
Van een, wier rijke ziel eens Dichters grootheid eerde,
Hem 't kloppend hart ontsloot, wien ze in zijn zang waardeerde,
Ontgloeid door wat hem gloeien doet!...

Zie daar het eenigst loon den echten Zanger waardig! -
O men bezondige aan zijn rust zich niet lichtvaardig,
En strooi hem bloemen, strooi hem loovren op zijn pad!
Hy vraagt de myrthekrans, - uw lauwrren zijn hem doornen;
Verdiend of onverdiend, uw lofspraak doet hem toornen;
Hy eischt geluk - en geeft *zy dat?*

XI

Maar hooploos zoo *mijn* Kunst naar zulk een loon durft trachten,
Vermetel zoo mijn Trots zoo hoog ooit op dorst zien;
Genoeg indien mijn zang toegevendheid verdien',
Maar dwaas indien ik ooit zoo groot een heil dorst wachten!
En daarom heb ik tot de Vriendschap my gekeerd,
En daarom wacht ik van haar minzaam welbehagen
Mijn loon, en is 't mijn trots haar klimöpkrans te dragen,
Die ik te schatten heb geleerd.

O Gy, aan wien my 't lot, de kunst en 't hart verbinden,
Gy die, op ieder blad, den vriend zult wedervinden,
Wiens goed en kwaad Gy kent, wiens doel gy raadt en zucht;
Wiens hoofd ik veel, wiens hart ik meerder ben verschuldigd,
U zij hetgeen mijn kunst hervoortbracht toegehuldigd, -
Gy kent den wortel, neem de vrucht!

XII

Gy weet het wat het zegt bezielende gedachten
Te huwen aan het kroost, dat uw Verbeelding scheidt,
Tot dat ge u met haar teelt geheel vermaagschapt hebt,
En ze om u leven *ziet* in de eenzaamheid der nachten;
Wat lust het is uw liefde en wrevel, vreugde en smart,
Uw neiging en gevoel (niet ijdel te bezingen,
Maar!) in hun volle kracht aan wezens op te dringen,
Waarvan gy-zelf de schepper werd.

Gy weet het wat het zegt den zuivren klank te hooren
Door eigen vingergreep uit eigen snaar geboren,
Te drijven op den stroom van eigen melody;
Wat 't zegt gedachten, die uw boezem zwoegen deden,
Met kracht van taal en van welluidendheid te omkleeden,
En weet het wat dit zegt voor *my!*

XIII

Gy hebt mijn toonen lief, als of zy de uwe waren,
Gy mint mijn zangen als den zanger; want Gy hoort
Zijn stemming, zijn gevoel, in ieder harpakkoord,
Zijn ziel spreekt tot u in het trillen van zijn snaren: -
En daarom zij mijn Lied u toegewijd: aanvaard!
Bewonder 't niet, - uw lof zou my hoogmoedig maken;
Maar wilt Gy mijner ziel een rein genot doen smaken,
Zeg dan: "t is onzer Vriendschap waard!"

Leyden, October 1835.

Kuser, een verhaal.

Fye:
Your sword upon a woman?

SHAKESPEARE. *Othello*.

Kuser.**I.**

- WAARDEERT gy wel dat dichterlijk seizoen,
Wanneer de zon met rooder glansen straalt,
Een somber bruin het blij en helder groen
Vervangt, en de aarde in 't kleed des Najaars praalt? -
5. De feestdosch niet, die Jeugd en Lente hult,
Noch de opschik, die Natuur des Zomers duldt,
Wanneer 't haar lust, met ieder dageraad,
Te pronken in een prachtiger gewaad, -
De mantel is 't der breede staatlijkheid,
  10. Die de achtbre Herfst haar om de schoudren spreidt.

- Ja, de achtbre Herfst. Het is geen blonde Maagd,
 Wier rozenmond den lach der blijdschap draagt,
 Wier voorhoofd jeugd en helderheid vertoont,
 En in wier borst slechts vreugde en liefde woont,
15. Wier blijde lonk een blijder hymne vraagt,
 Wier enkle blik de somberheid verjaagt,
 Die niets gedooft dan Vreugde, Vrede, en Min; -
 Het is geen trotsche en machtige Vorstin,
 Wier blik gebiedt, wier voorste vinger dwingt,
20. Die, als zy bloost, slechts bloost van ongeduld,
 Die eerbied vraagt voor 't purper, dat haar hult,
 En voor 't juweel, dat haar de slaap omringt; -
 Het is een Man, eerwaardig - plechtig - schoon,
 Wiens sier gelaat de tintelblos der jeugd
25. Verloochent met den glimlach van de vreugd,
 Van schedel hoog en reeds verbruind van koon;
 Beduidend zijn zijn trekken, en indien
 Zijn voorhoofd menig rimpelkreuk doet zien,
 't Is manlijke Ernst, geen Ouderdom of Leed, -
30. Die in dat hoofd die groeven worden deed;
 Daar is een stille, een effen majesteit,
 Die over hem een kalme glans verspreidt;
 Daar is in hem iet raadselachtigs, dat
 Van hooger spreekt dan 't aardsch verstand bevat;
35. Iets heerlijks en iets machtigs, dat de geest
 Niet navorscht, maar als iets ontzachlijks vreest;

- Die hem vereert komt, als hy nadertreedt,
 Hem niet voor 't oog met zang of jubelkreet,
 Maar wacht hem op met stille huivring, bleek
40. Van diep ontzag, gelijk aan Kedrons beek,
 De kinderen van Isrel hun Profeet,
 Als hy verscheen in 't hairig opperkleed,
 Terwijl de Geest des Heeren zijn gelaat
 Deed blinken van der Godspraak dageraad.

II.

45. En *is* zy niet een Godspraak, de Natuur?
 Een stemme des Almachtigen aan de aard,
 Profetisch boek, waarin zich God verklaart,
 Waarin zijn naam met letteren van vuur
 Geschreven staat, en waar de vroomste geest
50. Met diep ontzag zijn wondermacht in leest;
 Dat, schoon vervuld van raadslens, hem gebiedt
 Te aanbidden in de erkent'nis van zijn niet,
 Orakelwoord, dat ons Gods Liefde onthult,
 En 't hart met troost, geloof en hoop vervult. -
55. Daar is, helaas! daar is er ziende blind,
 En hoorend doof, wie de open boekrol niet
 Ter harte gaat, wie 't Woord, dat de aard geschiedt,
 Voorbygaat als een ijle Lentewind;

- Maar o! ik ken wie aard en hemel spreken,
 60. Wie alles woord en spiegel is en teeken,
 Wier teder hart van alles de indruk voelt,
 Die gissen, wat des Scheppers werk bedoelt;
 Wie Lente en Herfst doet lijden en genieten;
 Voor wie geen straal vergeefs door 't loof zal schieten,
 65. Geen schaduw vruchtloos spelen over 't mosch,
 Geen vogelstem om niet weêrklinkt door 't bosch;
 Maar die 't geheim van klanken, toonen, vormen,
 Der schaâuw van 't licht, der stilte en des geluids
 Verstaan; wie 't dof geklaag der Najaarsstormen
 70. Beduidend is als Zefiers zoet gezuis;
 Voor wie des Voorjaars zachte groenschakeering
 Een zin heeft als 't eentoonig herfstbruin; die,
 Met 't wisslen der Natuur in harmonie,
 Gevoelig zijn voor iedere ommekeering,
 75. En aan haar borst vertroosting zoeken van
 Al wat op aard de zielen grieven kan;
 Die zeggen, met het oog op haar geslagen:
 'De menschen zijn mismaakt, misdadig, boos;
 Maar gy, het beeld van 's Heeren welbehagen,
 80. Zijt rein en goed en nimmer liefdeloos.
 Gy blijft volmaakt, ten spijt van al hun woeden,
 Als toen één woord u uit den baaiert riep:
 Verhaal ons van den Machtigen en Goeden,
 Die ongedeerd in stand houdt wat Hy schiep!'

III.

85. Het was een late, een warme Najaarsdag,
 Als somtijds nog het hart verkwikken mag,
 Vóór dat de lucht, in ongestuimigheid,
 Ons op de kou des winters voorbereidt;
 Een onweêrsbui had aarde en lucht verfrist,
90. En de enkle wolk, die 's morgens aan den trans
 Gezien was, werd in 't avonduur gemist;
 Het zonlicht praalde, in onbetwiste glans,
 In 't Westen; 't wierp zijn rood en vloeibaar goud
 Door 't breed plantsoen van 't statig Haagsche woud;
95. Het speelde met de schim der blaadren; 't gleed
 Langs 't bonte mosch, der stammen opperkleed;
 't Stortte over 't gras zijn heldre streepen uit,
 't Verbruinde hoog het helder, 't glanzig geel
 Der Najaarsbloem, zich wiegende op haar steel,
100. En smoorde in 't loof van 't hooggeschoten kruid,
 Dat, of 't de plicht der dankbaarheid verstond,
 Zijn geuren rijk en mild ten hemel zond.

IV.

- Maar hy, die, ginds in 't donker loofprieel,
 Ter nederzit, geniet hy dit tooneel?
105. Verstaat hy 't sombre en grootsche van dit uur,

- En slaat hy acht op 't wezen der Natuur?
 Of is hy een wiens onverschilligheid
 Zich 't zoete van haar omgang heeft ontzeid?
 Verliest zijn ziel zich hier in mijmring? Heeft
110. Zijn hart behoefte aan meer dan de aarde geeft?
 Of zit hy neêr en denkt niet in of na?....
 - My dunkt, hy slaat de regendroppen gâ,
 Die aan den tak, waarop hy de oogen richt,
 Gezevenkleurd door 't op hen brekend licht,
115. Nog hangen, en wier zacht en helder nat
 Een oogenblik vertoeft op ieder blad,
 Tot dat de drop, steeds meer en meer bezwaard,
 Moet vallen, en ter neder spat op de aard.
 - De beuzelaar!.... Stil! Schort uw oordeel op;
120. Zijn ziel houdt zich niet bezig met dien drop;
 Maar als het hart het volst is; als de geest
 Zich meest vermoeit en inspant; als hy meest
 Verdiept is in gepeinzen, wier gewicht
 Geheel zijn aandacht eischt, dan geeft hy vaak
125. Aan 't lichaam een geringen beuzeltaak,
 Iets dat de hand doet handlen of 't gezicht;
 Zoodat de ziel, door 't lichaam ongekrenkt,
 Alleen en onafhankelijk voelt en denkt.

V.

- Zie zijn gelaat, en zeg! getuigt het van
130. Een kleine ziel, een minbeduidend man?
 't Is bleek en dor, en iedre trek drukt smart
 Of ernst uit, - spreekt van een gebroken hart,
 Of van een ziel, die, voor die leest te groot,
 Dat lichaam veel doet lijden; - dat gelaat
135. Draagt 't droevig merk van wie een vroege dood
 Zijn voorbestemd; een diepe rimpel gaat
 Van de eene slaap tot de andere, en het is
 Als drukte daar een wolk van duisternis
 Zijn hoog en edel voorhoofd; in zijn blik
140. Is iet ontrustend droevigs, dat meer schrik
 Dan deernis wekt; een fletsche glimlach zweeft
 Hem om de bleeke lippen, maar hy geeft
 Geen uitdruk van genoegten aan 't gelaat,
 Waarmeê geen denkbeeld zelfs van vreugd bestaat;
145. Het is de lach van iemand, die zijn lot -
 Hoe treurig - in gewaande rust bespot,
 Van een, die zoo vertrouwd is met 't verdriet,
 Dat hy het met een lach in de oogen ziet,
 Maar met een lach aan vreugde en kalmte vreemd,
150. Die van de smart al 't smartlijke overneemt.
 Zijn houding heeft iet ernstigs, en hy leunt
 Zich aan de stam des booms, en ondersteunt

- Zijn schedel met de handpalm: 't blonde hair
Valt op zijn borst in lokken lang en zwaar;
155. Zoo stil, zoo onbeweeglijk zit hy daar,
Daar is in hem iet zoo noodlottigs, dat
Wie hem met aandacht gâgeslagen had,
Van hem gewis zou tuigen, als van een,
Die in zijn jeugd reeds meer dan grijsaart scheen,
160. Wien wis een wreede kanker knaagde aan 't hart,
Een zoon des Ramps, een Broeder van de Smart.
Maar tevens was daar in zijn houding iet
Dat onderwerping, geen geduld verried,
Iets krachtigs en iets manlijks, dat zijn leed
165. Weêrsprak en zich als meerder gelden deed.

VI.

- Wie is hy? - Hy is Edelman, en noemt^{aant.}
Zich KUSER; - Naam en stam zijn onberoemd:
Hy was aan 't hof van Hollands Graaf^(*) verknocht,
Maar naauwlijks daar bekend; de jongling zocht
170. Geen vriendschap, geen bekendheid; hy volbracht
Zijn plicht getrouw, en meer werd niet gewacht.
Hy was een vreemd verschijnsel aan een hof,

(*) Graaf Aalbrecht, die als Hertog van Beyeren beurtelings Graaf en Hertog wordt genoemd.

- Waar Vreugde en Dwaasheid heerschten; maar hy trof
 Er de aandacht schaars; - hy nam behoorlijk deel
175. Aan alles wat gebeurde, en sprak niet veel; -
 Zijn somber uitzicht en zijn stroefheid deed
 Hem mijden door degenen, die hy meed.
 Hy minde de eenzaamheid, maar zonder dat
 Hy vrees of afschuw voor de menschen had;
180. Want wie hem opzocht, wie hem toesprak, vond
 Geen norschheid, zelfs geen wrevel in zijn mond,
 Geen blijk van ongeduld, als hy verraadt,
 Die 't menschdom niet vertrouwt, of werkelijk haat; -
 Maar vriendlijk was hy en beleefd, en steeds
185. Tot dienst bereid, en op dien grond bewees
 Men hem een graad van achting, en ontzag
 Zijn somberheid, verdroeg zijn bleek gelaat,
 En spaarde hem dat spottend hoongelach,
 Waar de IJdelheid den Ernst meê gadeslaat.

VII.

190. Soms zat hy aan by feesten: - dan verliet
 Hem vaak, zoo 't scheen, de nevel van 't verdriet;
 Dan brak zijn geest den tooverkring van smart
 Rondom hem, en ontspande zich zijn hart;
 Daar nam hy deel aan 't schaatren van de vreugd,
195. Met al het vuur, de dronkenschap der jeugd;

- Ja, dan ontstak een purpren blosjen vaak
 Zijn altijd bleeke en ingevallen kaak;
 Daar vloog zijn oog verwilderd om en rond,
 Daar week de jok, de scherts niet van zijn mond;
 200. Maar razend was zijn vreugd en woest zijn lach,
 En bitterheid zijn luim; en, d'andren dag,
 Vond elk een dubble wolk van somberheid
 Op 't uitgeput en dof gelaat verspreid: -
 Zoo dekt een zwarte nevel den volkaan,
 205. Die gistren vuur en vlammen op deed gaan.

VIII.

- Dit zag men; dit werd opgemerkt; maar geen
 Vermoeide zich met gissingen te smeên
 Naar de oorzaak van een toestand, die, zoo 't scheen,
 Den jongling heimlijk ondermijnde: - ja,
 210. Men sloeg hem soms een poos nieuwsgierig gâ,
 Men sprak soms van den Sombre, die zijn jeugd
 Dus doorbracht zonder blijdschap, zonder vreugd;
 Maar niemand wilde, of niemand dorst bestaan,
 Een dieper blik in zijn gemoed te slaan, -
 215. En mooglijk was op zijn gelaat te lezen,
 Hoe vruchteloos zoo'n onderzoek zou wezen.
 Eens had men hem omzichtig uitgehoord,
 Of mooglijk een verborgen kwaal hem sloopte, -

- ‘Een kwaal!’ - de jongling glimlachte op dat woord,
 220. Als een die 't niet geloofde, maar het hoopte;
 En sedert was geen poging meer gedaan,
 Om wat hem kwelde en mijmren deed te raân.
 De Graaf? - Hy had om eenig dienstbetoon,
 Hem door den vader aangedaan, den zoon
 225. Zijn breeden kring van Eedlen in doen treên,
 En sints den dag, dat hy aan 't hof verscheen,
 Een enkle maal hem gunstig afgevraagd:
 ‘Bevindt ge u wel, Heer KUSER?’ of: ‘Behaagt
 ‘U 't Hof?’ - en 't andwoord was ten elken keer
 230. Bevestigend geweest; - wat wil men meer?....
 Of zou men van Graaf Aalbrecht vergen, dat
 Hy kennen zou wie hy bevoorrecht had?

IX.

- Maar wat kon 't zijn, dat, in den bloei van 't leven,
 Een jongling zulk een lot ten prooi kon geven?
 235. Betreurde hy een doode? - dat verdriet
 Is zachter en vereischt die zelfstrijd niet,
 Noch 't zielsbedwang, dat zijn gelaat verried.
 Die droefheid heeft iets kalms: *zy treurt* alleen;
 Men draagt die smart met zuchten en geweën,
 240. Niet met een rimplig voorhoofd en met blikken,
 Wier wilde vlam de harten doet verschrikken:

- Ten zij het hart, door ongeloof verstrikt,
 De dood met toorn en hooploos tegenblijkt;
 Maar KUSER scheen godsdienstig, - o! Wellicht
245. Was hy een strenge dweeper, die het vleesch
 Wou tuchtigen, en, voor het hard gericht
 Der vroomheid, wat er kwaads in hem verrees,
 Bestrafte, en die, in boete en zelfverzaking,
 Zich scherpe doornen zaaide tot volmaking;
250. Maar waarom dan niet, ver van 't aardisch gedruisch,
 Het hof geruild voor kloostercel of kluis? -
 Neen, eer ervoer hy 't leed van een wiens hart
 Aan droomen heeft geloofd en schriklijk werd
 Bedrogen; van wiens liefderijk gemoed
255. Een wereld zich beloofd had braaf en goed;
 Van wie met liefde, trouw, belangloosheid,
 En edelmoed zich zalig had geveid,
 Maar voor wiens hart, aan 's menschen boosheên vreemd,
 De wereld straks een andre houding neemt;
260. Die meer en meer, waar hy zijn blikken slaat,
 Slechts laagheid ziet en welberekend kwaad,
 Vermomd belang en schaamteloos verraad.
 Zie daar, zie daar de rampen van de Jeugd!
 Men noemt haar steeds des levens rozentijd,
265. De dageraad der hoop, 't seizoen der vreugd, -
 Voor wie gevoelt is ze een gestaâge strijd,
 Waarby zijn Liefde in 't ijslijk kampperk treedt

- Met wat de valsche wareld Wijsheid heet;
Waar zy aan d'adel van zijn ziel 't geweld
270. Van Zelfbelang en Laagheid tegenstelt;
Waarin zijn jeugdige IJver voor het Goede
Ter kamp met haar veroude Koelheid streeft,
Tot dat de ziel, het eeuwig worstlen moede,
Het veld verlaat en haar de zege geeft.
275. Daar zijn er, die reeds vroeg den schedel bukken;
Daar zijn er, die tot 't uiterst weêrstand biên,
Wier hand zich nooit de wapens laat ontrukken,
Vóór zy zich kracht- en hoop- en weerloos zien;
Maar allen, die den zwaren strijd beginnen,
280. Verliezen er hun zuiverheid van hart,
Of laten er de booze worm der smart,
De gifte slang van Haat en Wrevel binnen,
Tenzij hun ziel zich vroeg ten hemel keert,
God dienen en zoo de aard vergeten leert. -
285. Was dit het lot van KUSER? - Hield hy licht
Nog vast aan wat hy zich had toegedicht?
Gevoelde hy, op dees noodlottige aard,
Zich-zelv' misplaatst en beter wareld waard?
Was hy, zijn eigen meerderheid gewis,
290. Een standbeeld dat te groot was voor zijn nis,
Dat breken moest, niet krimpen kon, indien
Men ter bestemder plaats 't gesteld wou zien?
Of had wellicht die schrikbre ramp der Jeugd,

- Die 't helder lichtjen uitblaast van de vreugd,
 295. De bloemen van gezondheid, hoop en lust
 Doet welken, en de zegen weert der rust,
 Ook hem 't geluk te wreed ontnomen? Griefde
 Hem 't moordend leed van onvergouden liefde? -
 Of voedde zich, in 's jonglings fier gemoed,
 300. De kanker van de Schande met zijn bloed? -
 Of schreeuwde hem de booze Wraak aan 't oor,
 En liet hem rust noch levensvreugde, vóór
 Hy aan heur bloedig' eisch gehoorzaamd had? -
 Of volgde hem de Wroeging waar hy trad?
 305. Verweet hy zich een woeste misdaad? Schaamde
 Hy zich zijn schuld, zijn boosheid? - Of beraamde
 Zijn ziel ondanks zich-zelve een opzet, dat
 Hem moeite kostte, en huivren deed, en schokte,
 En afschuw baarde, - en niettemin verlokte? -

X.

310. Maar wat er op zijns harten bodem lag,
 Hy dacht er aan op dien Septemberdag;
 Hy dacht er aan te midden dier natuur,
 In 't sombre van dat najaars avonduur;
 Zijn, wat het waar', leed, wroeging, haat of smart
 315. Woog thands hem met verdubbeld wicht op 't hart.
 Hy bleef verdiept in mijmring, en hoewel

- Elk denkbeeld foltring was en pijn, hy spaarde
 Er zich niet één, geen enkel, maar vergaarde
 De brandstof om zich tot zijn eigen hel.
320. Daar wordt zijn oor een vrouwenstem gewaar,
 Die spottend spreekt: 'Zie onzen droomer daar!'
 En 't was als of by 't hooren van die stem,
 Een nieuw, een ander leven keerde in hem:
 Het was als had een booze tooverkracht
325. Tot nog toe hem bezworen, die dat woord
 Weêr ophief; want, zoo ras hy 't had gehoord,
 Verrees hy uit zijn mijmring; 't scheen als bracht
 Het op zijn wang een zweem van roodheid voort;
 Hy beet zich op de lip, tot dat zy bloedde,
330. - Van spijt misschien, waarschijnlijk van woede! -
 Hy zag niet op tot wie dus spott'e, maar
 Hy wendde 't aanzicht af en vlood van daar;
 Doch twintig schreden verder zag hy om,
 En met een oog, waarin een traandrop glom,
335. Wierp hy wie dus zijn mijmring had gestoord
 Een vuurblik na, in plaats van wederwoord.
 Blonk in die traan een stil maar droef verwijt?
 Of was 't een drop van overkropten spijt?
 O zeker! want als 't hart zich bezig houdt
340. Met wat het als zijn hoogst belang beschouwt,
 Wat is er dan meer sarrend dan die toon
 Van spotterny, dan 't lachen van den hoon!

In 't oog, dat nooit van weemoed weenen kon,
Vindt dat-alleen somtijds een volle bron
345. Van tranen die 't verteeren, en wier gloed
De razerny in 't brein ontvlammen doet.

Aleide.**XI.**

- EN wie is zy, die 't woord gesproken had,
 Dat KUSERS oog van zulk rampzalig nat
 Deed schittren, als 't haar nazag op heur pad?
350. Het is een vrouw, bevallig, jong, en schoon;
 Een maagd beminlijk en bemind; de kroon
 Van haar geslacht; de schoonste waterbloem
 Uit Hollands week moeras; het is de roem
 Van 't aadlijk huis te Poelgeest; 't is de pronk^{aant.}
355. Eens hofs, waar geen als zy in schoonheid blonk;
 Eens hofs, waar elk haar vierde, loofde en vleide,
 En 't byzijn zocht der beeldschoone ADELHEIDE.
 O, zoo haar faam door heel het Graafschap klonk;
 Indien zy 't hart van Hollands maagdenrij
360. Verteeren deed van spijt en jalouzy;
 Indien ze aan 't hof (waar, na heurs vaders dood,^{aant.}

- De Hertog haar een veil'ge schuilplaats bood)
 Werd aangebeên en prinslijke eer genoot;
 Zoo zelfs die Vorst, wanneer hy naast haar zat,
 365. De schim van zijn verstorven gâ vergat,
 En voelde dat, ofschoon zijn leeftijd klom,
 Het jonglingsvuur nog in zijn boezem glom,
 Indien hy haar beminde, en eens misschien
 Haar naast zich op den zetel wilde zien,
 370. En deelende in den luister van zijn throon, -
 't Liet alles zich verklaren door haar Schoon.

XII.

- Want zy was een dier lieve schepslen, die
 Men lief heeft om haar lieflijkheid, en wie
 Gy uren lang, met heimelijk genot,
 375. In 't zacht gelaat zoudt kunnen staren, tot
 Ge in 't eind niet meer gelooven zoudt dat zy
 Van de aarde zijn en menschelijk als gy;
 Omdat u, van haar teder aangezicht,
 Een meer dan aardsche zachtheid tegenlicht;
 380. Omdat haar schoon zoo zuiver is en teêr,
 Als ge u verbeeldt van eindloos reiner sfeer;
 Omdat ge er een volkomenheid in ziet
 Als heenwijst naar volkomener gebied;
 Omdat het u doet zwichten voor zijn macht,

385. Die gy, uit hoogmoed, bovenmenschlijk acht.
 Zoo was ALEIDE: - wiens bedaarder hart
 Door liefde noch begeerte ontstoken werd
 Zag echter haar met al dien wellust aan,
 Dien de aanblik van iets heerlijk doet ontstaan;
390. Met al die kunstnaars liefde, die 't gemoed
 Verrukt en 't oog niet moede worden doet;
 Want elke trek van 't eirond aanzicht had
 Iets edels in zijn zachtheid; 't voorhoofd blonk
 Als rein albast, én aan heur wangen schonk
395. De levensstroom een tenger bosjen, dat
 In meer dan lelieblankheid overvloeide;
 En in de blaauwheid van haar oogen gloeide
 Een vuur, dat tot in 't hart drong, maar vergoed
 Door 't bruin der lange wimpers, dat hun gloed
400. Zoo minzaam maakte en vriendlijk, dat het scheen
 Als waar die gloed een vonk der liefde alleen.
 Reeds telde ALEIDE twintig zomers, maar
 Nog scheen ze een kind van naauwlijks zestien jaar;
 Want de indruk van haar trekken toonde nog
405. 't Eenvoudige der vroegste jeugd; en toch
 Wie vroeger haar gekend had, toen ze, in rust
 En eenzaamheid, op 't vredig Poelgeest woonde,
 Dier schoonheid en dier gaven onbewust,
 Die ze enkel aan eens vaders teêrheid toonde,
410. Verklaarde, dat reeds nu haar lief gelaat

De blijken droeg van een gevierder staat,
 En dat reeds nu uit al haar trekken bleek
 Dat kinderzin en eenvoud langzaam week.

XIII.

- O wees niet hard voor vrouwlijke ijdelheid!
415. De vrouw mist veel wat onze driften vleit:
 Onze eerzucht, en die onweêrstaanbre dorst
 Naar faam en roem, die 't needrig harte wraakt,
 Die dwalen doet en soms misdadig maakt,
 Zijn vreemd aan haar zoo zachtgestemde borst!
420. O laat haar 't zoet diens kleinen hoogmoeds, daar
 Zy zich meê prikkelt, - bezig houdt; en waar
 Haar die tot zonde of trouwloosheid verleidt,
 Heb deernis met heur onbedachtzaamheid!
 Bedenk, zy is afhankelijk en verdrukt;
425. Is 't wonder zoo het denkbeeld haar verrukt,
 Dat ze op haar beurt op 't hart gebieden kan,
 Van dien ze als Meerder eeren moet en Man?
 Kunt gy, indien een ruim tooneel u wacht,
 Indien ge u-zelv' bewust zijt van uw kracht,
430. Den rol altijd uit plichtbesef verzaken,
 Dien gy gevoelt dat u befaamd zal maken?
 En vergt gy, dat een rasbedwelmdede vrouw
 In kracht van ziel u overtreffen zou,

Of dat een kind, in 's levens rozentijd,
435. Voorzichtiger zou wezen dan gy zijt? -

- ALEIDE ontging den strik dier eerezucht niet,
Sints ze onbezorgd haars vaders huis verliet:
Haar bood het Hof een al te groot verschil
Van wat zy ooit gedroomd had; - zy had stil,
440. Onopgemerkt en zedig voortgeleefd;
Thands vloog een tal van dienaars op haar wil;
Thands wist zy, dat heur dwaaste meijens-gril
Niet aarslend werd ontvangen of weêrstreefd;
Zy wist, dat elk als aan heur wenken hong;
445. Zy wist, dat zy den Graaf met de oogen dwong;
Zy voelde, zag, en 't streefde haar, dat zy
Ras meer vermocht dan heel der Grooten rij,
Die hem omringde; want Graaf Aalbrecht was ^{aant.}
Een zwak, een weiflend man, en die zich ras
450. En liefst door andren zag besturen, maar
Het liefst van al van een schoon oogenpaar
De wet wachtte; en het was heur hart een lust
De zoomen van haar kleed te zien gekust
Door wie haar voorspraak smeekten by den Vorst;
455. En 't wekte een trotsch genoeg in haar borst,
Indien door haar bemiddling mocht geschiên,
Wat men verlangde. Een heir van Edelliên
Was aan haar gunst zijn rang en staat verplicht;

- Zy had zich 't lot dier Staatsparty gewijd,
 460. Waartoe haar 't bloed verplicht had; en ten spijt
 Van 't Hof, en voor der Hoekschen aangezicht,
 Verhief ze op hoogen zetel menig, wien
 Verdrukking niet vergund had op te zien.

XIV.

- Ach, weinig dacht haar argloos harte, dat
 465. Zy dus op zich den haat geladen had
 Van menigeen, die aanspraak maakte op wat
 Aan andren werd geschonken: nimmer viel
 't Haar in, dat, wie haar invloed had verheven
 Door andren werd benijd; haar zachte ziel
 470. Bedacht niet dat m', in dit rampzalig leven,
 Een vijand maakt met elken nieuwen vrind;
 Zóó, - als haar zorg 't Stadhouderslijk bewind
 Voor ARKEL had verworven, zag ze alleen
 De dankbaarheid, die hem te ontgloeien scheen,
 475. Maar giste niet hoe 's Graven eigen zoon^(*)
 Zijn hoogmoed zag vernederd door dien hoon;
 Noch raadde hoe zijn boos en heftig hart
 Door gramschap en door wraak ontstoken werd.
 Zy droomde - (maar had zij verdiend zoo wreed,

(*) Willem, Grave van Oostervant.

480. Zoo schrikkelijk te ontwaken als zy deed?) -
 Zy droomde alleen van feesten, zang en dans,
 Van zalen schitterende van licht en glans,
 Van staatsiekleedren, sluiers, goud en zijde,
 Van 't halssnoer dat ze een Edelvrouw benijdde,
485. En van 't juweelen cieraad voor haar hoofd,
 Dat haar de Graaf liefkozend had beloofd;
 En 't zoet tooneel, waar zy haar eerste jeugd
 Gesleten had, in onvergalde vreugd;
 't Bemoschte dak van Poelgeest, en die hof,
490. Waar ze aan de hand eens vaders had gespeeld,
 Met al wat daar heur kinderaandacht trof;
 De knaap, die al haar spelen had gedeeld,
 Dien ze als een broeder had bemind, en wien
 Het scheen dat ze eens nog teedrer aan zou zien;
495. Het bloemperk, dat haar zorgen bezig hiel, -
 Dat alles week uit haar bedwelmde ziel:
 De beek van haar herinring gaf niet meer
 Dat landschap in haar heldren spiegel weêr,
 Noch was zoo rein, zoo zuiver als weleer.

XV.

500. Geheel nogthands vergat heur hart het niet;
 Want, van wat dáár heur jonkheid had omgeven,
 Was haar getrouw één voorwerp bygebleven,

- Een meisjes, dat haar zijde nooit verliet;
Het was een maagd, uit onaanzienlijk bloed,
505. Wie met ALEIDE een zelfde borst gevoed,
Een zelfde schoot gewiegd had, en voor wie
Zy meer dan teedre vriendschap voedde; die
Al 't zoet genot gedeeld had van haar jeugd: -
En wat verbindt ons meer dan de eerste vreugd
510. Der aarde? meer dan 't deelen van dien dronk,
Dien milden teug, dien ons onze onschuld schonk,
Die de eenigste is, wiens onvergiftig zoet
Men niet door wrangen nasmaak boeten moet?
En zuiver als die onschuld van de jeugd,
515. En zalig als die eerste levensvreugd,
Was 't zacht gevoel, dat BERTHA en ALEIDE
Verbond; - daar was een klove tusschen beide,
Want de een gebod en de andre diende, maar
Der Liefde rijkdom vulde ze aan voor haar.

Bertha.**XVI.**

520. **DAAR** zijn op aarde schepslen, in wier wezen
Zooveel geduld en goedheid is te lezen;
In wier gelaat zich zóóveel liefs vereent
Aan zóóveel zwaks en tengers, dat men meent
Dat zy te zacht voor de aard zijn; dat wy vreezen
525. Dat al wat haar omringt te ruw zal wezen;
Wie 't minste kan bedroeven, niets verstoort;
Wie alles kan doen lijden, niets doen klagen;
Wie, by een streng, een luid gesproken woord,
Een groote traan in ieder ooghoek gloort,
530. Wier houding om bescherming schijnt te vragen;
Wie de aanblik van een wapen siddren doet
Uit deernis met nog onvergoten bloed;
Wier vriendlijk oog de gramschap doet bedaren;
Wie, in zijn drift, een woesteling zou sparen,

535. En siddrend, als haar wang van kleur verschiet,
Zachtmoedig tot haar zeggen: 'Vrees my niet!'
En zoo was BERTHA; - als zy 't bleek gezicht,
Het groot, blaauw oog naar u hield toegericht,
Terwijl haar hand de blonde lokken scheidde,
540. Wier goud zich op haar blanke borst verspreidde,
Wijl Liefde en Ernst uit al heur trekken bleek, -
(Maar Liefde meest) - dan werd u 't harte week,
Dan voeldet ge u geheel de ziel verrukken,
En lust om haar de tengre hand te drukken,
545. Of vurig haar te smeken: 'Bid voor my;
Want God verhoort wie Engel is als gy.'

XVII.

- Zy was het, die, langs 't overschaduwde pad,
Waar KUSER in gepeins verzonken zat,
Met een gevolg van paadjes, ADELHEIDE
550. Door 't statig Bosch ter wandeling geleidde.
O, 't was haar lief en zalig als het uur
Des avonds naakte, en ze, aan ALEIDES zij',
Het Hof ontvlood, en 't zoete der natuur
Genieten mocht onopgemerkt en vrij;
555. Eer plach zy dan te spreken van de dagen,
Toen pracht noch pronk de Jonkvrouw kon behagen;
Maar sints ALEIDE in 't Hof genoeg vond,

- Ontzegde zy dien wellust aan haar mond,
 En sprak met vreugd van wat haar nooit bekoorde,
 560. Alleen omdat de Jonkvrouw 't gaarne hoorde.
 Maar thands - haar ligt, haar weegt iets op 't gemoed,
 Dat haar beknelt en pijnlijk zwijgen doet;
 Ook zwijgt de mond der Edelmaagd na 't woord,
 Dat KUSERS overpeinzing had gestoord;
 565. Tot dat ze op eens, aan d'ingang van een laan,
 Haar kleen gevolg bevel geeft stil te staan,
 En slechts verzeld van BERTHA treedt zy voort.

XVIII.

- Daar was een lieflijk plekjen in dat bosch:
 Een kleine beek doorstroomde er 't wollig mosch;
 570. Een olmboom spreidde, omringd van hazelaren,
 Er mild en breed de schaduw van zijn blâren;
 De klimop, die nu bloeide, deed zijn tronk
 Zoo bladrijk als zijn takken zijn; thands blonk
 Zijn schedel van die kroon van bloedrood vuur,
 575. Waarmeê de zon hem cierde in 't avonduur.
 Rechts werd de blik door jeugdig groen gestuit;
 Links zag men op een laan van linden uit,
 Die zuidwaarts 't woud verdeelde, en waar het oog
 Het einde niet van zien kon, want zy boog
 580. Zich in 't verschiet; de scheemring vulde haar

- Met donkerheid en ernst, behalve waar
 Een ander pad, dat zich naar 't westen richtte,
 Ze dóórsneed in haar breedte: daar verlichtte
 De reeds zoo laag ter kim gedaalde zon
585. De stammen nog, die zy bereiken kon;
 En schiep in dat gebied van duisterheid
 Een vak van licht, dat ieder takjen (waar
 Haar gloed den omtrek van verscherpte) haar,
 In schaduwen verdubbeld uitgespreid
590. En vèr verlengd, betwist'te, haar gezag
 Ontkennend, by 't verdwijnen van den dag; -
 't Was naar de plek, van waar men in de verte
 Dien strijd kon zien van licht en donker, dat
 Het lieve paar stilzwijgend henen trad,
595. Er op een bank van zoden nederzat, -
 En daar, en toen ontsloot zich BERTHAAS harte.

XIX.

- 'O,' - sprak zy - 'eedle Jonkvrouw! 't is beslist:
 't Is waarheid wat mijn hart reeds lang gegist,
 Mijn mond u had voorzegd: de Graaf bemint
600. U niet alleenlijk als uw vaders kind:
 Hy heeft u lief, hartstochtlijk lief, - en gy....
 Uw goedheid geeft hem hoop! - vergeef het my! -
 Ik weet, de Graaf heeft heden onverbloemd

- Zich op uw vriendschap, op uw gunst beroemd;
 605. En immers, - - - maar gy lacht, - o! is dat wèl?...
 Bedenk, gy speelt een wreed, een hachlijk spel!
 Zijn liefde laat u koel, en echter voedt
 Uw minzaamheid die aan in zijn gemoed, -
 Opdat - hy u gehoorzame, opdat gy
 610. Aan 't Haagsche Hof gebieden moogt, en hy
 U al uw wenschen toesta! - zie, zoo werd
 Hem byna recht gegeven op uw hart! -
 En als hy, ter belooning voor dat al,
 U vraagt wat gy hem weigren zult - dan zal
 615. Uw lot of 't zijne vreeslijk zijn: o wees
 Voorzichtig! treë in tijds terug, en vrees
 De vonk, die nu reeds blaakt in zijn gemoed,
 Te ontvlammen tot een onweêrstaambren gloed!
 - Indien gy byzit zijn wilt, noch Gravin,
 620. Zoo speel niet roekloos met des Graven min!'

XX.

- ALEIDE had gelachen, maar het scheen
 Dat nu voor drift haar blijde luim verdween;
 Zy hief het hoofd met spijt op, en daar gloorde
 Een tintelvonk van gramschap in haar oog,
 625. Met trots vereend; een kleine plooi betoog
 Haar steeds zoo effen voorhoofd; 't was als stoorde

- Die rimpel al haar schoon; hy was daar als
 Een slijkspat op eens tortels reine hals,
 Een roestvlek op een blinkend lemmer, of
630. Een zwarte wolk aan een azuren trans,
 Die, schoon omringd van helderheid en glans,
 Geheel de lucht betrokken maakt en dof; -
 'Kind!' borst zy uit tot de arme BERTHA: 'Kind!
 Hetzij de Graaf my al of niet bemint,
635. 't Zij mijn gedrag hem grond tot hopen biedt,
 Hetzij hy zich door my bedrogen ziet,
 Dit alles is mijn zaak en de uwe niet!
 Ik heb geen raad van andren af te smeken;
 Wie gaf u 't recht om dus *tot my* te spreken?'

XXI.

640. 'Wie gaf u 't recht?' - Dat was haar nooit gevraagd!
 Helaas! zy was een arme kamermaagd,
 Een meisje, dat geen ander recht bezat,
 Dan 't geen de gunst van heur Meestres haar had
 Geschonken; - maar zy had, van kindsbeen aan,
645. Haar lief gehad en aan haar zij' gegaan,
 Haar vriendschap, haar vertrouwen steeds gedeeld,
 En nooit een woord van wat zy dacht verheeld,
 Nooit had heur raad, gevraagd of ongevraagd,
 Der Jonkvrouw, die zy lief had, nog mishaagd,

650. Nooit was door die haar doel, haar zucht mistrouwd,
 Maar altijd was ze als haar vriendin beschouwd;
 En nam zy nu zoo plotsling alles weêr,
 Had BERTHA thands dat teder recht niet meer,
 En werd ze op eens (zoo hard!) tot kamermaagd,
655. Tot dienares, op zulk een toon, verlaagd?
 Had zy dus ras den zuster naam verbeurd?
 ‘Wie gaf u 't recht?’ - Dat wreede woord verscheurt
 Haar hart, en, met een bittren tranenvloed,
 Valt zy bedroefd haar Meesteres te voet:
660. ‘Ach!’ - snikt zy - ‘dierbre Jonkvrouw! spreek zoo niet!
 Maar zend my van uw zijde weg, - verbied
 My immer weêr u onder 't oog te treên, -
 Doch spreek niet zóó tot de arme BERTHA! Neen,
 Zy wil, indien haar liefde u tegenstaat,
665. Vertrekken tot verzoening van uw haat;
 Van *andren* wil zy hoon, verneedring, smaad,
 En alles stil en lijdzaam dragen, - maar
 Één hard - één spijtig woord van *U* is haar
 Te veel! - Gy waart zoo vriendlijk steeds; - en nu!
670. Vergeef!.... dit haatlijk Hof veranderde u!’

XXII.

- ALEIDE werd bewogen; haar gelaat
 Nam d'indruk reeds van die verteedring aan,
 Waar 't vrouwlijk hart zoo ras toe overgaat,
 Die 't vrouwlijk oog zoo ongeveinsd verraadt,
675. In 't blinken van een snelverschenen traan;
 Haar fiere trots kromp saam voor ras berouw:
 Want de ondeugd ook is zwakker in een vrouw;
 Zy hief de maagd, die voor haar knielde, van
 Den grond op, maar - nog eer zy spreken kan,
680. Daar treedt een knaap haar nader; - van wat kant?
 Zy zag het niet, - hy sprak niet, - maar zijn hand
 Wierp haar in haast een brief toe, en gezwind
 Verdween hy weêr; zy sloeg geen acht op 't kind,
 Maar staarde ontzet op 't saamgevouwen blad,
685. Dat in haar schoot zijn komst gelaten had;
 Zy beefde, want zy was ontroerd, verschrikt, -
 En als zy 't koord, waarmeê 't was toegestrikt,
 Zou slaken, greep zoo'n huiv'ring haar in 't hart
 Dat zy den brief liet vallen, en zy werd
690. Zoo bleek, en zag zoo bang, zoo angstig rond,
 Als had dat schrift haar nú reeds leed verkond;
 En als zich BERTHA bukte, en haar het blad
 Hergeven wou, dat zy verloren had,
 Week zy terug als van een giftkelk: 'Lees!' -

695. Borst ze eensklaps uit - 'ik weet niet wat ik vrees,
Maar zeker 't moet iets ijslijks wezen, dat
My zoo verschrikte eer nog my de inhoud was
Bekend geworden! - Lees!' - En BERTHA las:
'Vlucht Jonkvrouw! want u dreigt een groot gevaar.
700. *Vooral keer niet ten Hove; 't komt van daar.*
Vlucht! haast u! vèr reikt de arm, dien gy niet kent.
My bindt een eed, dien 'k reeds ten halve schend.'

XXIII.

- ALEIDE zat versteend: zy staarde strak
Op 't heilloos schrift, en de arme BERTHA sprak
705. Geen woord, maar zag de Jonkvrouw zorglijk aan,
En greep haar hand, en wischte zich een traan
Uit 't oog, en slaakte een diepe zucht, en trachtte
Te spreken, maar vermocht het niet; zy wachtte
Op haar gebiedsters woorden; - deze zat
710. Met de oogen nog niet afgewend van 't blad,
Als eischte zy een duidelijker bericht,
Iets meerder dan 't ontdekte aan haar gezicht.
Daar was die hard-, die wreedheid in haar blik,
Die strengheid in haar trekken, die de schrik,
715. Wanneer zy zich op onze ziele stort,
(Vóór 't zenuwstel door haar bewogen wordt)
Ons over 't strak gelaat spreidt, zóó dat wie

- Verschrikte zelf verschriklijk wordt: 't is die
Geduchte en onverbidbre spanning, waar
720. Het lichaam 't meest door lijdt, en die het hair
Soms plotsling doet vergrijzen, of het bloed
Doet stilstaan en haar prooi bezwijken doet:
Of - (noodlot nog verschrikbrer!) die den mond
De spraak ontnemt, of in één enklen stond
725. De veërkracht rooft aan 't aangetast verstand;
't Is dan als iedre spier zich krampig spant,
Als de adem stokt, het bloed niet omloopt, 't leven
Zich samentrekt en geen bewijs wil geven
Dat 't in dat roerloos lichaam nog bestaat,
730. Dat zulk een schok dus plotsling ondergaat.

XXIV.

- Doch kort slechts was die spanning in ALEIDE,
En weldra trad de redding toe: - zy schreide,
Zy wong de handen troosteloos, en zonk
Aan BERTHAAS hart, en snikte luid: zoo schonk
735. Zy de arme maagd haar recht welsprekendst weêr,
Maar immers dacht ze aan leed noch onrecht meer?
- 'O!' - ving in 't eind de ontstelde Jonkvrouw aan, -
'Waar heb ik toch zoo schriklijk in misdaan,
Dat alles kwaads zich tegen my verheft,
740. En leed op leed, en smart op smart my treft?

- Sints weken zag 'k niet anders rondom my,
 Dan gramschap, nijd en haat en jalouzy,
 Dan rimpels op elk voorhoofd dat ik zag,
 De Hertog - slechts had nog voor my een lach, -
745. Onnoozle! en ik, voor alles even blind,
 Ik lachte voort gelijk een zorgloos kind!
 Zelfs heden trof geen zweem van angst mijn hart,
 Schoon alles sprak van ongeluk en smart:
 Mijn BERTHA-zelv' kon fronsen, en ik zag
750. Het teeken niet des noodlots van dees dag....'
- Hier werd haar stem door snik op snik gesmoord;
 Zy poosde een wijl en ging bedaarder voort,
 Niet langer op den bangen toon der klacht,
 Maar met dat dof, dat somber stemgeluid,
755. Waarin zich 't hart, tot *eigen* foltring, uit,
 Als 't van zijn leed zich te overtuigen tracht,
 Of als een voorgevoelen, donker, zwart,
 Zich onweêrstaanbaar meester maakt van 't hart:
 'Gevaar! - o, my dreigt meerder dan gevaar! -
760. Ik weet niet hoe en evenmin van waar,
 Maar vrees het ergste; - ik weet, - mijn hart voorziet
 Wat my bedreigt; - ik overleef het niet!
 God straft my; - 'k heb mijn leven dwaas geleid,
 In ijdel-, wuft- en onbedachtzaamheid; -
765. 'k Heb mijn geluk, mijn voorspoed nooit mistrouwd, -

Maar 't is te laat indien het my berouwt;
 Het is gedaan, gedaan met de arme wees, -
 Haar doodklok luidt, - ik tel de slagen reeds!

XXV.

- Zy zweeg en zat in diep gepeins ter neêr: -
770. Geen tranenvloed stroomde uit haar oogen meer;
 Geen snik, geen zucht ontkwam haar bleeken mond;
 Zy bukte 't hoofd wanhopig naar den grond,
 Als een geknakte bieze. Zie! zóó zwaar
 Was thands de hand van 't harde lot op háár,
775. Die vroeger niet geloofd had, dat heur hart
 Bereikbaar was voor 't grieven van de smart!
 Wie heden haar in luchtig' ochtenddosch
 Gezien had, als zy vrolijk nederzat
 Voor 't spiegelglas, dat zy beminde, omdat
780. Het nimmer haar één fout verweten had,
 Maar steeds haar schoon gelaat, haar rozenblos,
 Den zachten blik van haar gebiedend oog,
 Dien lieven lach, die nimmer haar ontweek,
 Die fijne leest, die zich zoo wèl bewoog,
785. Terug gaf met getrouwheid, als de beek
 De lelies, die haar oevers cieren; daar
 Heur BERTHA door heur bruin en welig hair
 De rozen of de paarlen vlocht, wier pronk

- Zy niet behoefde en toch zoo lief had; - als
790. Zy 't kostbaar snoer haar omwierp om den hals,
 Het kostbaar snoer, dat haar de Hertog schonk,
 Waarmeê zy speelde in kinderlijke vreugd,
 Terwijl ze 't licht, dat in haar kamer drong,
 Op 't kantig vlak der diamanten vong,
795. Met al 't genot, al de eenvoud van de jeugd; -
 Of 't oog, vol zelfbehagen, vreugde en lust,
 Deed dwalen langs den rijkdom en de pracht,
 Waarmeê dat schoon vertrek was uitgerust,
 Waar zy haar ochtend doorbracht en haar nacht; -
800. Die dus haar had gezien, had hy geloofd,
 Dat 's avonds zoo veel angst dit jeugdig hoofd
 Zou buigen? - dat des noodlots barste storm
 Zich zou vergrijpen aan zoo teêr een vorm?
 En zonder eerbied, zonder medelij'
805. Voor een zoo lief, zoo schoon, zoo jong als zy?...

XXVI.

- 'De paadjjes!' .... snikte BERTHA; en ALEIDE
 Bracht (maar werktuiglijk!) aan haar bleeken mond
 't Bespraakt metaal, dat ze in haar gordel vond,
 En dat door 't bosch een schel geluid verspreidde,
810. Dat de echo deed weêrgalmen in het rond; -
 't Verstierf! - helaas! geen antwoord deed zich hooren!

- En in dat woud, waar 't donker meer en meer
De schemering verdrong, was alles weêr
Zoo rustig en zoo doodstil als te voren.
815. ‘Wy zijn verraden, BERTHA!’ - sprak bedaard
De Jonkvrouw, en zy sloeg het oog ter aard; -
‘Wy zijn verraden! - 't is te laat geweest,
Indien m'ons heeft gewaarschuid: zoo gy vreest
En weet waarheen, vertoef niet hier! maar vlucht!’
820. Het blonde kind sloeg 't vochtig oog op haar,
En zag de Jonkvrouw aan met blikken, waar
De vraag uit sprak: ‘Gy? - zijt gy *niet* beducht?’
En 't antwoord was, met kalmte en klem, ja! schier
Met manlijk' ernst en nadruk: ‘Ik blijf hier.’
825. Zy poosde en voegde er by: ‘Waarhenen zou
Ik vluchten? - ik, een machteloze vrouw?....
.....
En weet gy wie my dreigt? - Begrijpt gy niet,
Wat nu mijn ziel (en duidelijk!) voorziet:
'T IS KUSER, DIE ZICH WREKEN KOMT! Ik zag
830. De schriklijkheid zijns torens. Deze dag
Moet hem al 't leed vergoeden, al den hoon
Hem aangedaan, - ALEIDE ontfangt haar loon!
O ik ontweek zijn oogen, aan dit Hof,
Zoo lang ik kon - maar heden, heden trof

835. Me een blik, waaruit de dood sprak - groote God!
 Neen BERTHA! - neen hy kwijnt niet noch verteert,
 Het is de wraak, die hem de ziel verheert!
 Het uur is daar - hy komt - ik wacht mijn lot! ...

XXVII.

- Daar was, als zy dus sprak, iets in haar toon,
 840. Haar wezen en haar houding, dat (ofschoon
 Zy 't evenbeeld was van haar moeder) hy
 Die dus haar had gezien gemeend had, dat
 Zy meerder van heurs vaders trekken had,
 Dan van haar moeders zacht gezicht; want zy
 845. Vereende beider schoonheid, maar voor 't eerst
 Werd haar gelaat door manlijk' ernst beheerscht.
- 'Zy komen!' - roept zy eensklaps, - BERTHA! ziet
 Uw oog - (maar droog uw tranen!) in 't verschiet
 Geen ruiters.... God! - zy naadren! al mijn moed
 850. Ontzinkt me op nieuw; - de voorste is KUSER - o!
 Ik ken die roode veedren op zijn hoed! -
 Dat is zijn houding in den zadel!.... zóó
 Buigt hy zich over 't paard!... zie daar zijn wenk!...
 Ik tel er... BERTHA! reik me uw hand!... ik denk -
 855. Ik weet - ik voel niets meer... ik duizel... 'k hoor
 Slechts 't bonzen van mijn hart,... 't draait alles voor

Mijn oogen rond.' .....

Zy bergt het lief gelaat
In beï haar handen: de arme BERTHA slaat
Heur armen om haar dierbre leest. Haar bloed
860. Is koud; zy beeft, maar weent niet meer.
Zoo wacht
Dat lieflijk paar, by 't vallen van den nacht,
Het naadren van dien boozen Ruitersstoet.

Willem.**XXVIII.**

- ZY naadren door de linden, - acht in tal,
 Vermomd, gewapend, zwijgend. Immer zal,
 865. Zoo lang 't op aard zijn offers blijft begeeren,
 Het Misdrijf met de Stilte samenzweeren,
 En o! dat geeft aan elk misdadig feit
 Een hartverschrikbre, een helsche plechtigheid,
 De somberheid des doods, iets dubbel wreeds,
 870. Een ijzren onverbiddijkheid, die vrees
 Tot wanhoop maakt, en ongenadig toont
 Hoe weinig deernis by de boozen woont!

- Twee stijgen af, en een dier beiden steekt
 De hand naar teedre BERTHA uit, en spreekt:
 875. ‘Gy volg me; kind! u zal geen leed geschiên!’

- ‘Geen leed?’ - roept ze uit, - ‘en is 't geen leed indien
Ik mijn meestres in uwe macht moet zien,
En haar verlaten? Wie gy wezen moogt,
Wees niet zoo boos! Gewis: uw hart gedooft
880. Die wreedheid niet, o laat my deelen wat
Gy haar beschikt hebt, - of vergun my dat
Ik voor haar sterve - o ja, 'k wil sterven, stoot
Me een dolk in 't hart en geef me een vroege dood!
Doch zoo 't misschien uw haat te weinig zij,
885. Grief, folter, kwel, mishandel, pijnig my!
Maar o, raak haar, raak haar niet aan, en deer
Geen hair heurs hoofds....’
Helaas, zy kon niet meer;
Maar, met het oog gericht tot wien zy dus
Gesproken had, omhelsde zy ALEIDE,
890. En kuste haar voor 't voorhoofd: - o die kus
Hield meerder in dan alles wat zy zeide,....
Maar die het zag was doof voor medelij',
En blind voor liefde en eenvoud: hy ontscheurde
Haar wreed aan haar gebiedster, en hy beurde
895. Haar in den zadel; - ‘Jonkvrouw,’ - snikte zy,
Terwijl zijn arm zich vastklemde om haar midden,
‘Zoo lang men de arme BERTHA 't leven laat,
Zal zy voor u, voor haar gebiedster bidden, -
Vaarwel, vaarwel, geen tegenworstling baat!’ ....
900. Zy spreekt; de wreede ruiters stijgt met haar

Te paard en haast te viervoet zich van daar.

XXIX.

- Thands rijst de Jonkvrouw op; - daar stond ze alleen,
 Alleen, met zeven ruiters om haar heen:
 De weerloosheid omringd van moedwil: neen!
905. Daar hoefden, om een zwakke maagd te vangen,
 Geen scherpe dolken in hun gordels, geen
 Geweeren van hun draagband af te hangen,
 Geen ruwe moed, geen list, geen heldenkracht, -
 Daartoe voldeed hun *daarzijn* in die nacht.
910. En toch zy scheen bedaard; zy beefde, maar
 Had half de macht zich in te houden; haar
 Gelaat was bleek maar kalm; zy sprak; en schoon
 Haar felle ontroering sidderde in haar toon,
 Haar stem was luid en duidelijk en klaar:
915. ‘Wie zijt gy, en wat wilt gy?’ -
 Niemand sprak.
 Toen wendde zy zich tot den voorste: strak
 Zag zy hem aan, als moest haar blik de mom
 Doordringen, die hy vóórhad; - hy bleef stom,
 Maar zy ging voort te spreken: ‘WILLEM! meer
920. Dan dit heb ik aan u verdiend. Uw haat
 Is wettig, en uw wraakzucht evenzeer;
 Maar 'k achtte u niet tot zoo veel wrok in staat!

- 'k Heb u verloochend, u mishandeld, u
Gehoond; gy waart mijn vriend eens, mogelijk meer
925. Dan dat! Gy zijt mijn ergste vijand nu!
En ik, - ik geef my over aan uwe Eer.
Ik vraag niet of 't grootmoedig is een vrouw
Dus wreed te straffen, want uw antwoord zou,
Nu gy zoo ver, - (God weet met welk een doel!)
930. Gegaan zijt, niet dan hard zijn voor 't gevoel.
Vergeef my niets, - volvoer uw opzet! maar
Indien ge een sprank van deernis voedt voor haar,
Die eenmaal beter was dan nu, zoo spaar
Haar zwakheid, - straf haar niet te fel, - wees zacht!
935. En maak, als zy, geen misbruik van uw macht!
O WILLEM! gy waart nooit gestreng voor my....'

- Maar 't antwoord snaauwt haar tegen: 'Wie ik zij,
Wie geeft u 't recht my dus te noemen. Vrouw!
Ik ken u niet; zoo 'k u gekend had, 'k zou
940. U lang, reeds lang verloochend hebben.'
Zie
Dat was te veel, te veel voor hoogmoed, die
Zich zoo vernederd had; - dat schriklijk woord
Pleegde aan haar ziel een zedelijken moord:
Het wondde - meer! - 't verplett'e haar het hart;
945. Zy gilte 't uit van spijt, en woede, en smart,
Toen zonk zy loodzwaar, toen aâmechtig neêr,

En sprak noch weende; - zy bewoog niet meer;
 Och, ware 't voor die liefelijke leest
 Reeds nu de roerloosheid des graf's geweest!

XXX.

950. De Ruiters stegen af, en hieven haar
 Weêr op; zy stond, maar gantsch gevoelloos, maar
 Een marmerbeeld gelijkend; men gebood
 Haar luid te paard te stijgen; doch zy gaf
 Geen teeken of zy levend waar dan dood;
955. En mooglijk was zy veeg genoeg voor 't graf!
 Zy zag hen aan met oogen zonder licht,
 En met dien onbezielden, kouden blik,
 Waarmeê tot u een blinde de oogen richt,
 En die slechts afschuw baren kan of schrik.
960. Maar eensklaps blinkt het schittren van een degen,
 't Boosaartig oog van haar belagers tegen;
 Een ruiter naakt in driftigen galop,
 Staat stil, en heft zich in zijn beugels op.
 Hy spreekt niet, dreigt niet, ziet niet rond, noch telt
965. 't Getal van wie zijn woede tegensnelt,
 Hy houdt alleen het - (God, hoe bleek!) - gezicht
 Naar 't roerloos beeld der tengre maagd gericht,
 Viert weêr den toom, en spoort en dringt zijn paard

- In 't midden van wie om haar zijn geschaard,
 970. En door zijn komst dus plotseling verrast,
 Verschrikt en norsch hem aanzien; hy verklaart
 Zich niet, maar grijpt ALEIDES sluier vast,
 En dreigend vlamt zijn zwaard in 't rond, en treft
 Al wie zijn arm nog tegen haar verheft.
975. Men scheidt hem van de Jonkvrouw, wie een deel
 Bewaken blijft; een vijftal degens blinken
 Hem toe, maar 't doet zijn riddermoed niet zinken;
 Wat held, die zwaarden afwacht, vraagt: 'hoeveel?'
 Hy worstelt onvertsaagd met heel den stoet;
980. Een wapen treft en verwt zich in zijn bloed,....
 Het stuit hem niet - zijn hoed is afgevallen....
 Het deert hem niet; hy weert zich tegen allen:
 Hem rest zijn trouwe degen en zijn moed.

XXXI.

- O schriklijk was die kampstrijd, in die nacht:
 985. Reeds half bezweek des eedlen Ridders kracht,
 En t' elkens trof hem 't ijzer meer geducht -
 Maar plotsling riep een stem: 'Gezellen, vlucht!
 Daar dwaalt een licht in 't bosch - 't komt naderby:
 Gedenk 't bevel van WILLEM: - FILIPS^(*), Gy!'

(*) De persoon, tot wien hier gesproken wordt, is Filips van Wassenaar. Zie de Aanteekeningen.

990. “Gy siddert” - sprak een tweede - “wel! laat my!
De BLOOTE^(*) was nooit bloodaart!”

't Werd volbracht.

Een ponjaart licht in 't duister van de nacht,
Gelijk een bliksemstraal aan 't zwart der lucht;
Een scherpe gil gaat op - een flaauw gezucht -

995. ALEIDE viel.....

En tevens viel wie haar

Had voorgestaan, in 't uiterst van 't gevaar;
De Moordenaars bereiden zich ter vlucht;
Zy gaan, zy gaan! de gruwel is bedreven, -
De rol gespeeld, ten koste van hun eer!

1000. Slechts zijn hun bloedige offers dáár gebleven,
En 't zwart gordijn des doods daalt plechtig neêr.

.....

XXXII.

Nog zwerft het licht, verhaaster van den moord,
Door 't bosch, maar 't blijft op afstand van dat oord;
Een reiziger, van 't rechte pad verdwaald,

1005. Wordt door dat licht, maar nutteloos, bestraald;

(*) De persoon, die hier spreekt, is Hugo de Bloote. Zie de Aanteekeningen.

- De schrikbre plek, van zoo veel wee vervuld,
 Blijft nog een uur in duisternis gehuld;
 Een uur nog bleef een wreedheid zoo ontaart
 Voor 't menschlijk oog en 't smetloos licht bewaard;
1010. Het komt op 't laatst, en spreidt zijn bleeke gloed
 Op dat tooneel van aakligheid en bloed;
 't Beeft in de hand van wie het draagt, en spreidt
 Zijn flikkring op de minzame ADELHEID
 Met weêrzin uit; - O! leeft zy nog?... Hoe gaapt
1015. Haar wond! - wat is haar lieflijk voorhoofd kil! -
 Hoe koud die wang! - haar hart? - o God! - staat stil -
 Helaas! het is de doodslaap, die zy slaapt.

XXXIII.

- Ja! slaapt. - Zoo schoon, zoo lieflijk lag zy daar,
 Daar was zoo'n rust, zoo'n zachte kalmte in haar,
1020. Zoo'n vredigheid op 't bleek, maar schoon gezicht,
 Dat, had niet 't bloed, dat uit haar wonde vloot,
 Heur sneeuwit kleed gesmet met purperrood,
 In haar had niets heur moordenaars beticht!
 Geen rimpeltj' op haar voorhoofd, dat verried
1025. Met hoeveel pijn zy 't jeugdig leven liet,
 Geen trekjen, dat haar effen schoonheid schond, -
 Ja 't scheen zelfs, dat om d'onvertrokken mond
 Een glimlach speelde, een blijde en stille lach,

- Als vaak uw oog, met zachte wellust, zag,
 1030. Als gy de slaap bespieden kwaamt van 't wicht,
 Dat van zijn moeder droomend nederligt. -
 O, 't oogenblik, waarop het leven vlucht, -
 Geen ademdeug meer toevloeit uit de lucht, -
 De bloedstroom stokt, - de ziel (het zy verrast
 1035. Of voorbereid) zich van der leden last
 Ontdoet, en zich naar oorden heen begeeft,
 Waar ze, als de Christnen weten, eeuwig leeft, -
 Dat oogenblik is voor het lichaam bang,
 En bangst, indien geen wreede kwaal het lang
 1040. Heeft ondermijnd en langzaam voorbereid
 Op zijn gevreesde en zeeke schriklijkheid;
 Zie, hoe 't gelaat zich teekent van dien schok! -
 Het oog versparde, en ieder wenkbrauw trok
 Zich saam; - de mond gaapt wijd, en toont hoe bang
 1045. De laatste snik geweest is; en de wang
 Viel in, en schijnt vertrokken door de pijn,
 Waarvan des voorhoofds rimplen teekens zijn,
 By 't paarlend en in de angst geboren zweet,
 En wat er meer getuigt van dierlijk leed; -
 1050. De vuist is saamgenepen, en met kracht,
 Als had het lijf in 't uiterst nog getracht
 Het leven te weêrhouden, als 't ontvlood,
 En worstlend zich te ontstelen aan den Dood.
 Want zelfs by hem, wiens ziel 't gewilligst gaat,

1055. Die nooit zijn eind beschouwd heeft als een kwaad,
Verzet zich 't vleesch, en put zich vruchtloos uit,
Of 't mogelijk nog de schrikbre scheiding stuit!...
Maar als het lijk een poos daar nederlag,
Het lichaam van den schok bekomen mag,
1060. Dan wisschen zich die teeknen uit van pijn,
En 't krijgt een zacht', een aangenamen schijn; -
De Schoonheid, - zoo het schoon was, - wordt hersteld;
Geen trekjen meer dat dood of doodstrijd meldt;
De rust herrijst op 't niet meer strak gezicht;
1065. Het gapend oog en de open mond valt dicht;
Het voorhoofd wordt verhelderd en ontplooid,
't Gelaat herneemt zijn kalmte, en dikwijls tooit
Een blijder lach den nu gesloten mond,
Dan immer op die lippen toegang vond;
1070. De kramp verdwijnt; - de doode hand ontsluit,
En heel het lijk drukt stil berusten uit,
Als of 't zich met de dood, die 't had verschrikt,
Verzoende, en zich zachtmoedig onderschikt;
Als of de ziel, nu vrij van 's warelds juk,
1075. Een straaltjen van den glans van haar geluk
Terugwierp over 't lijk, dat zy verliet,
Tot troost van hem, die 't in zijn rust bespiedt: -
Want de aanblik dier gelatene effenheid,
Die over 't lijk welsprekend zich verspreidt,
1080. Roept ieder toe: Beklaag de dooden niet! -

XXXIV.

- Zoo, zelve een bloem geknakt door wreed geweld,
 Omgeven door de bloemen van het veld,
 Bewierookt door dier geuren, en bestraald
 Door 't licht der maan, die nu ten hemel praalt,
1085. En even kalm op 't bosch ter neder ziet,
 Als of daar leed noch gruwel was geschied, -
 Ligt daar ALEIDE, en aan haar zijde ligt
 Hy, die haar hulp bedoeld had, met 't gezicht
 Verborgten in het vochtig gras der aard.
1090. Zijn rechter hand omklemt nog nu zijn zwaard,
 Het zwaard waarvan, schoon zwemmende in zijn bloed,
 Geen Edelman, geen Ridder afstand doet;
 Zijn linker houdt, met even forschen neep,
 Den sluier, dien hy in de worstling greep,
1095. Als of hy zich verzeekren wilde dat
 Hy wie zijn aantocht gold naby zich had!
 Als of hy, by dien dunnen sluier, haar
 Ontrukken konde aan 't dreigend lijfsgevaar!
 Hy stierf nog niet, want vaak bewoog zijn arm,
1100. En somtijds deed een zwak, een flauw gekerm
 Vernemen dat hy leefde, en voelde en leed,
 En met de dood als met zijn moorders streed.

Liefde.**XXXV.**

- DE zon is schoon en helder opgegaan,
 En kleurt den mist, die optrekt naar omhoog,
 1105. En schept in hem een bonten regenboog, -
 Geen wolkjen duidt een dag van weemoed aan,
 Als volgen moest op zoo bedroefd een dag,
 Indien Natuur, met 's menschen rouw begaan,
 Voor hem een zucht kon hebben of een traan:
 1110. Neen, de aarde ontwaakte in blijdschap en in pracht!
     't Is of Natuur soms 't menschlijk leed belacht;
     't Is of zy spot met onze jamm'ren, of
     Zy lust schept in den ramspoed, die ons trof;
     Daar ze, als de smart ons krimpens hart verteert,
 1115. Ons dikwijls met haar blijdsten blik trotseert. -

- Ondankbren! O, verbeurt haar goedheid niet!
 Is 't niet genoeg, zoo ze u haar liefde biedt?
 Wat, wilt gy dat zy deernis hebben moet,
 Indien ge in leed en rouw uw zonden boet?
1120. Zy, - zelve 't leed te boven, - zy verneêrt
 Zich niet om u te vragen wat u deert,
 Maar roept u toe: 'Indien u 't lot doet weenen,
 Kom aan mijn borst, ik zal u troost verleenen.'

XXXVI.

- Verschrikking heerscht aan 't Graaflijk Hof, en rouw
1125. Om 't sterven van de jeugdige Edelvrouw:
 Haar bloedig lijk was, in de duistre nacht,
 Voor 't oog van den ontzetten Graaf gebracht;
 Thands zit hy neêr by 't bed des Ridders, wien
 Men aan haar zij' stuiptrekkend had gezien.
1130. Daar lag hy neêr: een wondkoorts kwelde hem,
 En bracht een bos op 't pijnlijk aangezicht;
 Hy hield het hoofd naar AALBRECHT heengericht,
 En sprak hem toe met onverzwakte stem;
 Want als de koorts het lichaam heeft ontsteld,
1135. Verdubbelt ze iedre kracht door haar geweld,
 Spant, prikkelt, en verfijnt, windt op, versnelt

- De werkzaamheid des levens zóó lang dat
 Het werktuig, moede in 't eind en afgemat,
 Bewegingloos ineenzinkt en verzwakt, -
 1140. Voor langen tijd - voor immer soms! - geknakt.

XXXVII.

- 'O!' - sprak hy, - 'Graaf! beweene haar als uw kind!
 Maar zeg my niet, dat gy haar hebt bemind!
 BEMIND! o, weet gy wat beminnen heet?
 Aanschouw dit lijf, vermagerd door het leed;
 1145. Dit droef gelaat, niet door de pijn verdord!
 't Is tot dien prijs, dat min gekoesterd wordt!
 Men zegt, dat Liefde iets streeleends is, iets zoets, -
 Neen, Graaf! zy is een foltring des gemoeds,
 Ze is een Harpy, die aan ons leven knaagt,
 1150. Een monster, dat ons bloed als schatting vraagt,
 De beendren ons verteert, het hair vergrijst,
 En ons, op 't laatst, de beste dienst bewijst,
 Indien haar macht ons uitstrekt op de baar, -
 God dank! die tijd - die tijd der rust is dáár!
 .....
 .....
 1155. Ik kende ALEIDE als een onschuldig kind;
 Gy hebt haar nooit zoo schoon gekend als ik,

- Met zoo veel Engleneenvoud in den blik -
 Maar zóó, mijn Vorst, heeft haar mijn hart bemind!
 Geen andre drift heb ik sints zeven jaar
1160. Gekoesterd, dan de drift dier min voor haar!
 Maar ook geen drift heeft ooit zoo fel geblaakt,
 Zoo zalig en zoo hopeloos gemaakt; -
 O Poelgeest! lieflijk Poelgeest! gy, gy zaagt
 De liefde van dien jongling en die maagd!
1165. Toen was 't een stille, een ongestoorde gloed,
 Een zachte vlam in beider jong gemoed,
 Wat sints in my zoo ijslijk heeft gewoed!
 Doch waarom me aan dien tijd herinnerd? - Zy
 Sloeg toen een oog van tederheid op my! -
1170. Zy had my lief, - en 'k *wist* het! - Zy vergat -
 Maar ik - ik heb bestendig lief gehad!
 .....
- Gy weet, mijn Vorst! wanneer ik 't land verliet;
 En toen ik wederkeerde in uw gebied,
 Toen 'k aan uw Hof geplaatst werd, zagen wy
1175. Ons weêr, maar alles was gedaan voor my!
 Men giste, - ik zag, - 'k bevroedde, - Graaf! vergeef 't!
 Indien mijn liefde u gâgeslagen heeft,
 En meer dan paste, ik heb mijn schuld geboet.
 'O!' - riep ik uit, met wreed verscheurd gemoed -
1180. 'Zoo gy Gravin van Holland worden kunt,

- 't Is KUSER niet, die u dat heil misgunt!
 Slechts uw geluk is 't zijne; ga - hy kan
 Om u zich-zelv' verzaken - hy is MAN!
 Hy zal zich 't leed getroosten' .... Ach! het bleek
1185. Dat hy een KIND was - zwak - kleinmoedig - week.
 .....
 .....
 En zy? - had zelfs geen deernis met mijn leed!
 Waardeerde niet den afstand, dien ik deed!
 Zy wist niet hoe my 't harte brak; zy dacht
 Misschien dat ik vergeten kon als zy -
1190. Maar waarom was zy wreed en stuursch voor my,
 Zy, die altijd zoo vriendlijk was en zacht?
 Ze ontweek mijn oog; ze ontvluchtte my alom,
 Als had ik iets afgrijslijks op 't gezicht, -
 Nooit heeft haar mond tot my één woord gericht,
1195. Zij was voor my een vreemde, - blind, - en stom;
 Zy wendde 't hoofd, indien ik nader trad,
 En gistren - Neen! mijn mond verzwijgt u dat!...
- .....
 .....
 Toch minde ik haar. Verteerend was die min;
 Mijn geest, mijn bloed, mijn krachten zwolg zy in;
1200. En niemand, wien 'k mijn jammer klaagde; geen,
 Wien ik mijn noodlot niet verzweege; niet een

Die deel kon nemen in mijn smart, of my
 Vertrouwen door een vriendlijk medelij!
 O somtijds klom mijn leed tot razerny!

1205. Soms deed het me onverschillig zijn en koel,
 Of zinken in een haatlijk ongevoel,
 Maar altijd bleef 't me, en als een wroeging, by!
 Soms hoopte ik dat verdriet my zou doen sneven,
 Maar, schoon 't my alles roofde, 't liet my 't leven.

.....

1210. En weet gy wat verschriklijk was? - 'k Bestreed
 Sints lang een opzet, dat my huiv'ren deed,
 En toch verrukte; - een ZELFMOORD, die mijn leed
 Zou einden! - Ja! moog de Almacht my vergeven
 Wat ik den Priester heb gebiecht, en nu

1215. Nog eens, mijn Vorst! herhalen zal voor u: -
 Van dag tot dag werd de afschuw van het leven
 My sterker, en ik voelde, by mijn smart,
 Des Duivels kracht aangroeien in mijn hart;
 O, hy verzocht me, en vruchtloos was mijn kampen;

1220. Reeds bukte ik onder 't loodzwaar van mijn rampen,
 Thands greep my zoo geducht een vijand aan -
 Had ik dan macht om *alles* te weêrstaan?...

.....

Op gistren (schriklijk Gistren!) ben 'k bezweken:

- Ik was het Hof in 't avonduur ontweken;
 1225. Nog twijfelde ik, nog popelde mijn hart,
 En 't was (voor 't eerst) of't denkbeeld van mijn smart
 Door ijslijker gepeins verdrongen werd.
 Ik zag ALEIDE, en dat gezicht bepaalde
 Mijn opzet; ik ontweek haar, en ik dwaalde
1230. In 't diepst van 't woud; 'k geloof niet dat ik dacht
 Aan wat ik waagde, maar ik miste kracht
 Noch kalmte; 'k trok mijn zwaard; ik beefde niet
 Noch schrikte, toen ik 't lemmer blinken liet,
 Noch achtte 't weinig; 't scheen my, op dat pas,
1235. Als of 't iets anders dan een moordtuig was;
 Ik zag het aan, maar zeker niet met de oogen
 Van iemand, die 't der schede heeft ontogen
 In 't zwart en zondig opzet, om de dood
 Er van te ontfangen, door één rasschen stoot.
1240. Zoo stond ik, - mijmrend niet, - want 't was my licht
 In 't hoofd, en alles neevlig voor 't gezicht;
 'k Had een gevoel van weeheid door mijn leden,
 Als hy ervaart, die in een afgrond ziet,
 En indenkt, wen hy afblijkt naar beneden,
1245. Hoe 't hem zou gaap, *als* hy zich vallen liet! -
 Toen plotsling my een harnas tegenblonk,
 En my een barsch geluid in de ooren klonk:
 'Wat doet gy, KUSER! Neem mijn paard! vlieg heen;

- Rijd Oostwaarts op, en (kunt gy!) niet alleen!
1250. Verzamel hulp! ALEIDE is in gevaar,
De saamgezworen Hoekschen vatten haar;
Een Vorst beleidt hun gruwzaam opzet, en
Men licht haar op, - gevangnis dreigt haar; 'k ben
Meineedig, maar ik moet haar redden; zy
1255. Is door mijn zorg gewaarschuwd! Haast u!' - Hy
Verdween; zijn paard is daar en wacht op my;
'k Bestijg den zaâl; jaag door; verneem gerucht;
Een bange gil snijdt snerpnd door de lucht;
'k Vlieg toe en vind de moorders; woedend slaat
1260. Mijn zwaard in 't rond - maar 't was voor haar te laat.
.....
O had zy slechts geweten, dat ik dáár
Aanwezig was en streed, - alleen voor haar!
Zy had, zoo de angst haar hield bekneld, misschien
Wel eenmaal, eenmaal tot my opgezien!
1265. En zeker van mijn onbeloonde trouw
Wel eens mijn naam genoemd. Hoe zalig zou
My dan de dood geweest zijn aan haar voet -
Nu komt zy traag; en niets dat haar verzoet!...
.....
.....
Neen! wenk my niet te zwijgen! - zeg my niet
1270. Dat dees mijn wond, dit tijdstip my verbiedt

- Te spreken; - zoo 'k moest zwijgen - 't zou geducht
 Mijn dood verhaasten: want mijn stervend hart
 Is vol; het moet zich uiten in zijn smart.
 Het heeft zoo lang gezwegen, - 't hijgt naar lucht!
1275. U heb ik iets te zeggen: hoor naar my!
 Het is mijn laatst bevel - *bevel!* schoon gy
 Een Vorst zijt; want dit sterfbed maakt me aan u
 Gelijk; dus, Graaf van Holland! hoor my nu!
 Bezweer my, dat ge ALEIDES vroege dood
1280. Zult wreken, schriklijk wreken! dat gy allen
 (Behalve hem, die m'in haar jongsten nood
 Gewaarschuid heeft) voor 't wraakzwaard zult doen vallen,
 Die haar vermoorden. - Wat hen hoeden mag -
 Rang, adel, macht, faam, volksgunst of gezag!
1285. Ten spijt van leen, en vriendschapsband en bloed!
 Opdat ALEIDES schim uw zwak gemoed
 Van weeklijkheid noch laf geduld verklaag!
 Zelfs als gy *hem* van 't misdrijf hield verdacht,
Die u het naaste aan 't hart is, wees niet traag
1290. Ter wraak! zeg niet als David: 'Handel zacht
 Met Absalom!' En wreek ook my! - Gy beeft
 Reeds nu? Heer Graaf! denk, dat *mijn vader leeft*^(*)! ^{'aant.}

(*) Zie de Aanteekeningen.

XXXVIII.

De jongling zonk, na 't uiten van dat woord,
 Onmachtig neêr, en toen hy weder sprak
 1295. Was reeds zijn stem gebroken, flauw en zwak,
 En bleef 't geluid als in de keel gesmoord:

‘Haar sluier!... o, haar sluier... 'k zag dien verr',
 Verre in 't verschiet, - een flauwe nevelster
 Gelijk... Zoo lang 'k zijn glans zag in die nacht...
 1300. Was daar nog hoop;... waar is hy nu?... Ik bracht
 Hem immers hier... Die sluier! Neen, ik zag
 Niets anders, - hy verdween, en KUSER mag
 Hem nooit weêr zien! ALEIDE! ALEIDE! waar,
 Waar hebt gy hem gelaten? - O! Zie daar!
 1305. Godlof! ik heb dat kleinood weêr gevonden!’...

Helaas! - men had zijn borst er meê verbonden:
 Hy rukt hem af, en drukt hem aan zijn mond,
 Een laatste kus daauwt van zijn veege lippen,
 Hem schijnt een zucht, een flauw gekerm te ontglippen,
 1310. Maar 't bruizend bloed stroomt gudsend uit zijn wond -
 De Graaf schiet toe - 't was KUSERS laatste stond!

- De laatste stond! - De laatste! - Ja! het lijden
 Zijns lichaams en het lijden van zijn geest
 Had eensklaps uit; de martelaar was geweest;
1315. Hy had geen enkel leed meer af te strijden.
 Ontzettend oogenblik! - gedachten, wil,
 Gevoel, bewustzijn, kracht - 't staat alles stil;
 Wie straks de dood zoo heftiglijk begeerde,
 Weet zelfs niet dat hy dood is; - nog een uur, -
1320. En hy zal koud als ijs zijn, wien het vuur
 Der hartstocht blaakte, en in zijn gloed verteerde!
 Een uur nog, en men komt om 't krakend lijk
 Zijn wijdst, laatst, nutloost hulsel aan te trekken,
 't Verstijfd gelaat voor de oogen te bedekken,
1325. En niets meer geeft van vroeger leven blijk:
 Niets, dat wie 't ziet bewijs vermog te geven,
 Dat hy wie korts zoo veel gevoelde, en pas
 Zoo smartelijk een afscheid nam van 't leven,
 Iets weekers dan een koude steenklomp was.
1330. En toch hy was een Zoon geweest der smarte,
 En doornig was zijn pad geweest op aard -
 Maar 't grievendst leed was zijner ziel gespaard,
 Het ergste bleef verborgen voor zijn harte. -
 O, zoo hy in zijn uiterst oogenblik,
1335. In 't worstlen met den allerjongsten snik,
 Geweten, of gegist had, dat de vrouw

- Voor wie hy streed, en weldra sneuven zou,
 In 't stervensuur geen ander denkbeeld voedde,
 Dan dat zy stierf, als offer van zijn woede;
1340. Dat, toen men, in haar schrikbre jongste nacht,
 Den naam van WILLEM uitsprak, de verblinde
 In 't uiterst aan geen andren WILLEM dacht,
 Dan aan wiens hart haar zoo wanhopig minde,
 Hoe grievend zou die laatste zielesmart
1345. De schriklijkste geweest zijn voor zijn hart! -

XXXIX.

- De deur ontsluit; een bleeke vrouw genaakt;
 't Was BERTHA, wie geen leed was overkomen,
 Men had haar slechts verwijderd, - toen geslaakt;
 Maar, God! zy had ALEIDES dood vernomen,
1350. En dat bericht was doodlijk voor haar hart!
 Ontzetting - angst - vermoeyenis en smart
 Had zoo geducht haar aangegrepen, dat
 Zy naauwlijks meer herkenbaar was; zy trad
 Ter zale in, waar de ontzette Hertog zat;
1355. Een oogenblik vertoeft zy - God, hoe trilt
 Hoe wankelt haar de knie: hoe rolt haar blik
 In 't rond, en maakt een voorwerp haar van schrik,
 Die vroeger enkel zachtheid was; - zy gilt,

- Als ze op den Hertog toetreedt: 'Zeg my waar
 1360. Is KUSER - KUSER?'
     En des Vorsten hand
 Verwees de maagd naar 't bloedig ledikant; -
 - 'O' - gilt zy -'valsche, valsche moordenaar!
 Was dit uw liefde, dit uw leed? - maar gy
 Zijt ook vermoor, - ach! waarom niet door my?
 Ellendige!'
     Maar plotsling zweeg zy, want
 1365. De Graaf trad toe en greep haar koude hand,
 Voor 't eerst ten vuist genepen, - zag haar aan,
 Met oogen, niet bevochtigd door een traan,
 Maar met een blik, die blijk van wanhoop droeg,
 En *berthaas* hart met nieuwe sidddring sloeg;
 1370. Toen borst hy uit, op hartverscheurbren toon:
 '*Niet hy, mijn kind! Haar moorder was mijn zoon!*'

Augustus, 1835.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.**‘Hoe Joncfrou Alijt van Poelgheest dootgheslegen worde.**

Daerna, in den jare M. CCC. en XC op S. Mauricius, doe werden in den Hage dootgheslegen joncfrou Alijt van Poelgheest, Hertoge Aelbrechts Boel, ende was Jan van Poelgheest dochter Schiltknape. Ende doen Willem Kuyser des Hertoghen hofmeester haar beschermen woude, worde hy op haar lijf dootgheslegen, van den selfden die dese moort deden. Ende die dit feijt deden ruijmden terstont dat lant ende liepen wech. Ende van dezen dootslach quam noch eenen grooten oploop ende rumoer in den lande, als men hooren sal.’

Die Cronycke van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, dat 36ste Capittel.

‘Hy [Hertog Aalbrecht] verloor zijne gemalin, en verslingerde zich toen aan Jonkvrouw Aleid van Poelgeest, wier

schoonheid van de tijdgenooten hooglijk geroemd wordt, en die hy ten Hove onderhield. Haar vader was Jan van Poelgeest, een Edelman, die zich niet byzonder uitgeteekend had in de twisten, maar men mag vermoeden, dat hy der Kabiljauwsche party was toegedaan^(*). - Het was inderdaad een Vorst, in de kracht zijns levens weduwnaar geworden, en wien zulk een warm bloed door de aderen bruischte, niet te misduiden, dat hy zich van een beminlijk en liefstalig meisje betooveren liet; en niemand was ook aan dat Hof zoo heilig, dat hy er door geërgerd wierd; maar haar invloed op den Hertog werd kennelijk door eene ongevoelige verandering in het bewind, dat nu allengs ook met Kabiljauwschen bezet werd. Dit konden de Hoekschen niet dulden; zy ruien den Graaf van Oostervant op, vooral na dat Jan van Arkel (de zoon van Otto, waarvan boven) in 1389 Stadhouders van Holland en Zeeland geworden was, eene waardigheid, die men hem deed voorkomen, als aan hem behoorende. En met of zonder zijn weten, maar met zijn naam en gezag zich dekkende, vermoorden zy de ongelukkige schoone des avonds van den 21sten September 1390, op het Buitenhof in de Hage, waar zy, van eenige hovelingen verzeld, een wandeling deed: Willem Kuysers, 's Hertogs Hofmeester, haar willende beschermen, werd desgelijks van het leven beroofd, en zy zelve werd met verscheiden wonden doorboord.'

BILDERDIJK, *Geschiedenis des Vaderlands*, IV. Deel bl. 3, 4.

(*) In den jare 1365 werd hy in den strijd tegen de Bovenlanders te Dordrecht doodelijk gekwetst.

Vers 166, 167.

- Hy is Edelman en noemt
Zich KUSER, enz.

By de optelling der 'Edelen gheboortighe mannen, die doe in Hollant waren,' in de boven aangehaalde Kronijk, Cap. 39, worden genoemd: Coenraet Kuyser, Willem Kuyser zijn soon, die op Joncfrou Alijt gheslaghen worde, Hofmeester van Hertoghe Aelbrecht.'

't Is my niet gelukt eenig nader bericht omtrent een van beiden in te winnen.

Vers 354.

- 't aadlijk huis te Poelgeest.

Het geslacht Poelgeest verliest zich in Hollands vroegste oudheid. 't Schijnt uit den Huize van Wassenaar en de Burggraven van Leyden te zijn voortgesproten. De eerste Poelgeest (Gerrit) werd in 't jaar 1150 geboren. Omstreeks den tijd, waarin de gebeurtenis, die wy verhalen, voorviel, bloeiden in Holland verscheiden takken van dien stam. De Kronijk geeft de volgende op: 'Dirc van Poelgheest, Heere Gherrits van Poelgheest Ridder ende Heere Jacobs van Poelgheest, Regaal Abt van Egmont vader; Jan van Poelgheest, Gherrit van Poelgheest zijn soon, ende Jan van Poelgheest Joncfrou Alijts vader.'

Thands is dat geslacht, sints meer dan een eeuw, geheel uitgestorven. Deszelfs laatste afstammeling was Gerrit van Poelgeest, Majoor der Ruitery, in dienst der Staten. - Hy stierf in den jare 1713 te 's Hertogenbosch, en werd daar met zyne wapenen begraven. Het wapen van Poelgeest hield een gouden Balk (*Fasce*), waarboven twee uitgespreide Leeuwerikken, en waaronder een zilveren op een azuren veld. -

Zie verder over dit geslacht VAN LEEUWEN, *Batavia Illustrata*, fol. 1050.

De Poelgeesten bezaten meer dan één aanzienlijk goed in het Graafschap, als in de eerste plaats *Oud-Poelgeest*, ook wel 't huis te Alkemade geheten, een zeer oud huis, waarvan omtrent den jare 800, in de lijst der goederen van St. Maartens kerk te Utrecht, reeds melding wordt gemaakt, en in Rhymland, niet ver van 't dorp Oegstgeest, gelegen; (laatstelijk eigendom van wijlen Mevrouw douairière van Rhemen, thands van den volksvertegenwoordiger Luzac); *Klein Poelgeest*, eene Ridderhofstede (het *lager-* of *nederhuis* van P.) omtrent Koudekerk aan den Achterweg, waarvan tegenwoordig nog eene ruïne bestaat; voorts Koudekerk en Hoogmade, die zy als Ambachtsheerlijkheden gedurende vier eeuwen de hunne noemden.

Klein Poelgeest werd door Aleides vader bewoond.

Vers 361.

- na heurs vaders dood, enz.

Jan van Poelgeest was in 't zelfde jaar, waarvan wij verhalen (1390), overleden. Wy maken van deze byzonderheid gebruik om Aleide, in spijt der Geschiedenis, aan 't Graaflijk Hof eene tamelijke positie te geven.

Vers 448, 449.

- Graaf Aalbrecht was
Een zwak, een weiflend man, enz.

‘De Godsvrucht, bescheidenheid en rechtvaardigheid van Hertog Aalbrecht wordt in sommige schriften hoog geroemd. Doch als men op zijne bedrijven acht geeft, schijnt hy groot gebrek aan kloekmoedigheid gehad te hebben. Naauwlijks

één' veldtocht van gewicht heeft hy gedurende zijne lange regering bygewoond. 't Beleg van Delft en van eenige sloten zijn zijne voornaamste krijgsbedrijven geweest. De oorlog tegen de Friezen zou hy, naar 't schijnt, niet ondernomen hebben, zoo zich de Graaf van Oostervant niet aan 't hoofd van 't leger had willen stellen. Zijne lafhartigheit bleek ook in de groote toegevendheid, die hy omtrent zulken gebruikte, die in aanzien uitstaken. Otto van Arkel durfde hem, met een stoet van gewapenden by zich, vergiffenis van een manslag verzoeken, of liever afdwingen, en werd nog beleefdelyk bejegend. Jan, zoon van Otto, kon tien jaren Rentmeester zijn, zonder rekening te doen, in een tijd, dat 's Lands geldmiddelen ten schraalsten omkwamen, en toen men 't hem vergde, verklaarde hy Aalbrecht den oorlog. Hy wist naamlyk wien hy voorhad. In den aanvang zijner regeringe zocht de Hertog de steden naar zijne hand te zetten, doch zy wisten zich van de verlegenheid aan geld, in welke hy zich dikwijls bevond, zoo wel te bedienen, dat hy haar voorrecht op voorrecht toestond. Ook pasten zy, gelijk wy gezien hebben, zoo weinig op zijne bevelen, dat zy de Gentenaren, tegen zijn uitdrukkellyk verbod, van mondbehoeften voorzien durfden.'

WAGENAAR, *Vaderlandsche Historie, III. Deel. IX. Boek.*

Vers 1292.

- Heer Graaf! denk, dat *mijn* vader leeft!...

'Terwylen dat dese dingen - geschieden, so is onversienlick in den lande van Hollant opgestaen een groote twee-

dracht ende twist, want Coenraet Kuyser die veruolchde seer sterckelick met zyne vrienden aen Hertoge Aelbrecht, omme recht ende justitie te geschien tegen denghenen die zijnen soon Willem Kuyser dootgeslagen hadden, allegerende ende seggende dat hy bedriechlick ende sonder actie ofte schulde, by nachte, wesende in den dienst zijns heeren, ende op des Heeren Hof ende plaetse, met Joncfrou Alijt van Poelgeest vermoort ende geslagen ware; In den welken moort ende dootslach hy accuseerde ende beschuldichde, als hantdadige ende raetgeuers, Philips [van Wassenaar] Burchgraeue van Leyden, Dirc Heer van Asperen, met zyn soon, twee jonger broeders van der Lec, Henrich Burchgraeue van Montfoort, Jan Heere van Heemstede, Jan van Vliet, Philips van Polanen, ende den Heere van Duyenuoorde, Heere Jan van Woude, Heere van Warmont, met meer machtige ende Edele Heeren, tot liij toe, waeromme dat Hertoge Aelbrecht te recht gink sitten in zyn Palays, ende gaf een sentencie, by assistencie ende vonnisse zynder mannen van Rade, also dese voorgenoemde persoonen geciteerd ende gedaecht waren, ende niet en compareerden noch te recht en quamen, dat sy des feyts schuldich soudien wesen, ende dat sy daer aen verbeurt hadden lyf ende goet, ende dedese altesamen bannen uten lande van Hollant. Hertoghe Willem, Graue van Oostervant, oudste soon des Hertoghen Aelbrechts voorseyt, die seer lief hadde dese voornoemde Edele mannen, solliciteerde ende versochte aen zynen vader dat hy dese Edele mannen des feyts ende moorts onschuldich woude houden. Maer die Hertoghe en wouls niet hooren in geender manieren, waerom die Graue van Oostervant toornich worde, en scheidde met eenen erren moede van zynen vader: ende als hy vernam dat zyn vader hem mede laghen dede legghen, so reys-

de hy uten Hage, ende trock metten voornoemden Edelen op 't Huys te Outhena in Zuyt Hollant' - enz.

Die Cronycke van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, dat 42ste Capittel.

Daar bestaat een treurspel van zekeren WILLEM HAVERKORN, den Jongen, 't welk de moord van *Aleide van Poelgeest* ten onderwerp heeft. 't Zag in 1778 het licht, en werd op den Amsterdamschen Schouwburg vertoond. In hetzelfde heeft de Auteur gepoogd de heerschzucht tot grond van Aleides karakter te leggen, die overigens by hem niets meer is dan de byzit van den Graaf. In Willem van Oostervant-zoekt hy aan te toonen 'een' braven zoon ondergeschikt aan 't gezag van zijn vader,' maar die Aleides macht bestrijdt 'als hem verwijderende van 't hart zijns vaders, en ontelbaare smaadheden aandoende.' - Aleide is zijne vreesselijke vijandin, en poogt hem by den Graaf verdacht te maken, ten einde het bestuur van 's lands zaken onbelemmerd onder zich te verkrijgen. Willem Kuser staat haar te dien einde by, en Arkel is als hoofd der Kabiljaauwschen op hare hand. Brederode vertegenwoordigt de Hoekschen, en staat Willems rechten voor. Het treurspel is een opeenvolging van inhechtenisnemingen, ontvluchtingen en daden van geweld. Daar wordt niet minder dan zeven maal een degen in getrokken, en viermaal is het tooneel met al de opschudding van een oploop vervuld, en met Edelen en gevolg met ontbloote degens en brandende toortsen bedekt. In het tweede Bedrijf duelleert Willem met Arkel, en wordt door Aleide in hechtenis genomen, maar naauwelijks is hy achter de schermen of hy ontvlucht. In het derde neemt

Willem verhaal en doet Aleide oplichten, maar Aalbrecht komt tusschen beiden, en er ontstaat een gevecht tusschen Willems en Aalbrechts Edelen. Willem geeft zich aan zijn vader over. Hy wordt gevangen gezet. Aleide overlegt zijnen moord. In 't vierde vlucht hy, en verzamelt macht om zijn vader te bestrijden. In 't vijfde heet hy dood, en Aalbrecht wil zich zelf uit smart van kant maken, maar een poos daarna komt het bericht dat Kuser vermoord en Aleide gewond is. Zy verschijnt op het tooneel stervend, maar in Willems gewaande dood verheugd. Zy bekennt, dat zy hem belasterd heeft. Plotseling komt Willem (al weêr met Edelen, soldaten, en toortsdragers) op het tooneel. Aleide vervloekt hem en Aalbrecht en zijn toekomstigen naneef, en sterft. Willem en Aalbrecht verzoenen zich.

Het stuk is - als de meesten van dat tijdvak. Geen der passiën is krachtig geschetst; geen der personen boezemt eenig tragiesch belang in. Aleide is gemeen; Willem alledaagsch; Aalbrecht, Arkel, Brederode, Kuser niets. Even weinig beteekent Margaretha, Oostervants gemalin, die er, zoo 't schijnt, alleen maar in voorkomt om op Aleide te schelden en haar man te beklagen. Het geheel is vervelend; de verzen zijn onuitstaanbaar.

Wat mijne behandeling betreft, - van hoe vele zijden de schrikkelijke gebeurtenis, het tijdvak en de optredende personen my daartoe mochten uitlokken, het was mijn plan niet, mijn dichterlijk verhaal met een historischen achtergrond te verrijken of belangrijker te maken. Het door my gekozen genre van verhaal, andere détails meêbrengende, laat zulks ook niet toe, en, daar het zich alleen 't schetsen van verschillende gemoedstoestanden en hartstochten ten doel stelt, sluit het zelfs de behoefte aan dramatische verwikkeling en verrasschende ontknooping uit. - Ondertusschen zou

voor iemand, wie Oudheid- en Geschiedkunde genoeg bezat om zulk een werk te ondernemen, de moord van Aleid van Poelgeest een uitmuntend drama voor een historischen Roman aan de hand geven. Hy zou dan party moeten trekken van Aleides politieke positie, staande tusschen den Graaf en den Hertog van Oostervant, tusschen de Hoekschen en de Kabiljaauwschen, verafschuwd door de eersten, aan het belang der laatsten verbonden. Aalbrecht, Willem, Arkel, Brederode en al de saamgezworenen, Kuser zelf, en zoo velen als met de regering in betrekking stonden, zouden er een grooten handelenden rol in kunnen spelen. Hy zou Willem van Hillegaersberg, de vermaardste der graaflijke sprekers, op het tooneel kunnen brengen, en het geheele drama in betrekking stellen tot de eerst onlangs te Quesnoi in krankzinnigheid overleden Graaf Willem, - in één woord, hy zou kunnen doen blijken, welk een schoon en rijk grondgebied de graaflijke tijden der Romantische Muze aanbieden.

't Is nu ruim een jaar geleden, dat ik dit mijnen smaakvollen en kundigen Vriend, den Schrijver van HERMINGARD VAN DE EIKENTERPEN, aldus voorstelde. Had hy 't onderwerp aangegrepen, ik had het hem gaarne willen afstaan, overtuigd dat zijn proza mijne poëzy meer dan beschamen moest. Maar 't was bestemd, dat hy weinige maanden daarna sterven zoude. Aan den hemel onzer letterkunde mocht dat licht slechts een oogenblik schitteren, om spoedig en droevig te verdwijnen.

Wat aangaat mijne versificatie. Toen ik, nadat de eerste stanzas van mijn Verhaal my in dat metrum uit de pen gevloeid waren, besloot het geheele stuk in 10- en 11-sylbige verzen (vijfvoetige Jamben) te schrijven, heb ik metëen afgezien van mijn purisme^(*), om nimmer de caesuur in het

(*) Zie de (*si tanti est*) Aanteekeningen op 'Jose.'

midden van een woord te doen invallen; een regel, waaraan zich noch de Italianen, noch de Engelschen (die dit metrum voor meest alle verhalende en dramatische Poëzy gebruiken) ooit gestoord hebben, en welke ook door de meesten der Hollandsche Dichters (en daaronder door Prof. Lulofs, zelfs waar hy rijmelooze verzen schrijft) niet wordt geëerbiedigd. Aan den statigen gang van eene Ode doet het zeker een aanmerkelijk voordeel, indien de verzen allen op dezelfde, regelmatige, plechtige wijze aflopen (en waar de toon van mijn verhaal zich verheft, zal men bemerkt hebben, dat ik dit gevoel), maar juist *dit* zou een verhaal van byna 1400 verzen vermoeiend of vervelend maken, - indien 't overigens van deze beide grove fouten vrij te spreken was.